Dvojčíslo

Rozsah zmenšen pro nedostatek papíru

Dnešek

nezávislý týdeník

50-51

ROČNÍK I. V PRAZE 6. BŘEZNA 1947 CENA Kčs 3.50

Voláme brigádu porozumění — FERDINAND PEROUTKA

Novinář — KFK

Opět propagujeme vlčí svobodu — MICHAL MAREŠ

Bludnost jedné ideje — BOHUSLAV BROUK

Balada o očích topičových — EDVARD CENEK

Těžký problém — Dr JAROSLAV KUDRNOVSKÝ

Pesimisté, optimisté a kritikové — Letadla a lidé — Železná opona a železný plot Rozhlas - nová skutečnost — Paragrafy v příkopu — Závodní rada Trojské mlékárny opravuje — Lidé a knihy — U cesty — NOÚZ — SČM — SČM s druhé strany — Boj o čtyři miliardy — Listárna redakce

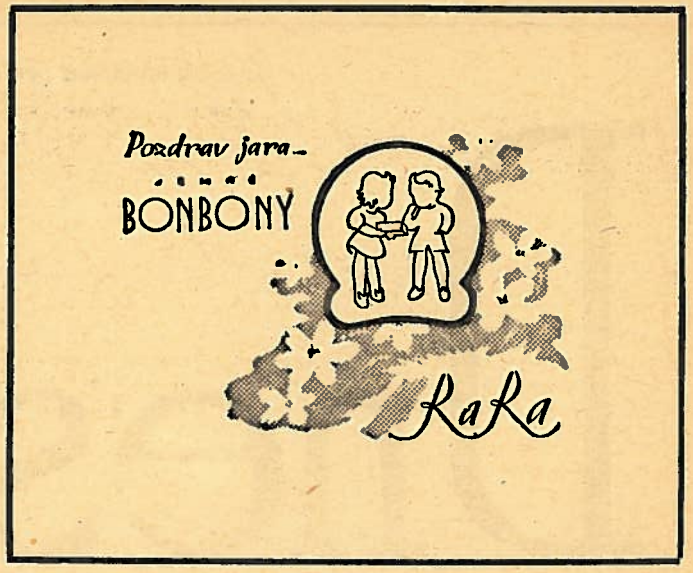

Čtěte
SVĚTOVÉ
rozhledy
informují Vás o mezinárodních událostech
řídí univ. profesor Dr. Vlad. Procházka,
měsíčník má 96 stran • Cena 9 Kčs.

ANNA MARIA TILSCHOVÁ

Třetí vydání mohutného sociálního románu z česko-německo-polského pomezí.
Cena 126 Kčs, váz. 156 Kčs.
U VŠECH KNIHKUPCŮ FR. BOROVÝ

NOVÉ KNIHY
DĚLNICKÉHO NAKLADATELSTVÍ
PRAHA II, Hybernská ul. čís. 7.

T. G. Masaryk
POLITICKÝ PRŮKOPNÍK, SOCIÁLNÍ REFORMÁTOR A PRESIDENT STÁTU
Napsal Dr Frant. Soukup. — IV. vydání. 324 stran, 53 obrázků. Brož. Kčs 120.—, váz. Kčs 150.—.

Čtyři stati o TGM
Obsah: Josef Fischer: Na okraj dějinného postavení Masarykova. V. Jankovec: Masaryk a světová válka. V. Pacák: Masaryk a dělnictvo. V. K. Škrach: Masarykova humanitní demokracie.
Uspořádal a úvodní slovo napsal V. Pacák. 80 stran. Kčs 30.—

Košický program a nová ústava
Dr Ivan Dérer. Malá edice, svazek první. II. vydání Kčs 15.—

Psychologie života v terezínském koncentračním táboře
Prof. Emil Utitz.
70 stran, 8 příloh na křídovém papíře. Kčs 39.—

U KNIHKUPCŮ.

OBSAH DNEŠKA Č. 49: JAROSLAV P. BLAŽEK: Odtemněné kouty. — MICHAL MAREŠ: Mezi dobrem a zlem. MORAVUS: O ústavu mezi Čechy a Slováky. — ANTONÍN HORSKÝ: Příruční dějiny NOÚZ. — OTTO GRÁF: »...o čest studentů i university!« — De profundis. — K té vlčí svobodě. — Ruzyň. — Zlatá česká máma... — Češi a Němci - příměr. — Komu se smíme smát? — Zemědělství družstevně. — Český gramor. — Lid a vůdci. — Aspoň tři děti. SČM. — SČM s druhé strany. — Studentské sněmování. — Boj o čtyři miliardy.

Dnesek
ídí Ferd. Peroutka

VYDÁVÁ SDRUŽENÍ KULTURNÍCH ORGANISACÍ

VYCHÁZÍ TÝDNĚ VE ČTVRTEK

REDAKCE A ADMINISTRACE PRAHA I, NÁRODNÍ TŘ. 9

Telefon číslo 390-51 až 54. — Účet poštovní spořitelny číslo 35.622. — Nevyžádané rukopisy se nevracejí. — Předplatné na rok Kčs 168.—, na půl roku Kčs 84.—, na čtvrt roku Kčs 42.—, jednotlivá čísla Kčs 3.50. — Dohlédací pošt úřad Praha 25. — Odpovědný redaktor Ed. Valenta. — Tiskne Melantrich, Praha II. Václavská náměstí 38.

Dnešek

ROČNÍK I. V PRAZE 6. BŘEZNA 1947 ČÍSLO 50—51

Novinář

Po bleskovitě krátké životní dráze největšího českého novináře Karla Havlíčka Borovského podobá se T. G. Masaryk délkou svého působení spíše věčné lampě, znovu a znovu osvětlující dalším generacím současné problémy. Chvílemi z tohoto zdroje vyšlehne prudký plamen jako blesk, to ve chvíli, kdy vědec je zapálen současným problémem. A tak ještě dříve, než TGM vystoupí natrvalo jako politik, lze hloubku jeho mravního odhodlání i zápal jeho víry v pravdu, mravnost či spravedlnost měřit z jeho činnosti novinářské.

Novinář v Masarykovi je jako jedna z facet mnohostranně vybroušeného diamantu. Byl příliš mnohostranný, než aby po Havlíčkovi byl připomínán jen jako druhý veliký novinář našeho osvobození. Nebyl nikdy otrokem slov, obsah mu téměř přerůstal formu nebo jí dával tvar v přesný, až příliš suchý styl. Nebyl zápalný slohem svých článků, byl stokrát zápalnějším obsahem. Mnohé z jeho myšlenek byly rozvedeny na sloupcích Času jeho nejbližšími spolupracovníky do lidovější, přístupnější formy, na TGM-novináři můžeme však zkoumat, co znamená odpovědnost vlastního svědomí, co znamená boj o pokrok, boj proti lži i boj proti násilí.

Jako křížová zastavení jeho politické dráhy jeví se jeho novinářské boje, od chvíle, kdy přichází na pražskou universitu, až k chvíli, kdy odjíždí ve čtyřiašedesáti letech bojovat o svobodu národa: pravost rukopisů, hilsneriáda, dělnická práva, Aehrenthalovy protisrbské falsifikáty, okamžiky, kdy se vědec mění v zápasníka proti lži, politik v novinářského ochránce práv utlačené skupiny, třídy či národa, často v souběžné funkci poslaneckého mluvčího i písatele novinářských článků či brožur. A drobné zápasy vědecké i politické jsou uloženy v desítkách ročníků Athenea, Naší doby i Času, týž doklad odhodlaného mravního boje o pravdu, spravedlnost, mravnost v politice a v celém životě národa; a devadesátá léta minulého století i začátek tohoto století v díle TGM je charakterisován právě tou spěšnou, chvílemi až aforisticky stručnou prací novináře a politika, jak její styl je zachycen v České otázce i v Naší nynější krisi.

Promítneme-li Masarykův vztah k době tehdejší do novinářské povinnosti dnešní, je otázka novinářova působení táž. Jít s proudem? Jít s mocí? Nebo proti proudu a proti větru? Ne. Jít proti všemu, co slouží omezené skupině lidí, co slouží zájmu několika proti zájmu co největšího počtu členů národa, bojovat pro všechno, co osvobodí člověka od vykořisťování, pro všechno, co přinese národu mravní obrodu bez ohledu na to, zda jdu po či proti proudu. Nikoliv z oportunismu musíme dnes jít s těmi, kdož společnou dohodou vytvořili košický program. Jít proti němu, bylo by jít proti vlastnímu svědomí. Poněvadž košický program není jen politická dohoda, to je — aniž si to ještě do všech důsledků uvědomujeme ve světle kladném, i nový životní styl.

Ale tento nový životní styl není jen výrazem směru, jenž bojoval o osvobození sociální. Ne menší měrou je v košickém programu i zápas lidský a všelidský, zápas o svobodu člověka, o svobodu jeho svědomí, o volnost jeho rozhodování v ukázněné společnosti demokratické, v novém státě, jenž se má zbavit tak znásilňování člověka, jako odstraňuje jeho vykořisťování.

●

Jaký to tedy omyl — a pro mladou generaci přímo doklad nepochopení nového životního pohledu — když se při každé příležitosti křičí, že tomu či onomu orgánu, ovládajícímu moc, se vyčítá příliš silné její užívání nebo zneužívání, zatím co v prvé republice nezvedl nikdo hlas proti stovkám lidí, bitých policií. Ne. Ozýváme se proti tomu, že zde lidé košické vlády nevytvářejí nový typ lidových orgánů, naplněných i košickým mravním programem, tímto novým životním stylem. Jako chlapci jsme svírali ruce, když policie před válkou bez mrknutí oka dosvědčila před soudem, že obžalovaný při výslechu nebyl týrán, zatím co i soudce znal její methody, nemohl však se přenést přes svědectví muže s obuškem. Nyní byli biti i svědci. Máme toto schvalovat ve chvíli, kdy chceme pro budoucí stavět nový, lepší svět? Přesvědčili jsme se za války, více než kdy jindy, co znamená obušek či revolver v rukou držitele moci. V téměř celém světě je policie ve svém průměru horší mravně, než je průměr obyvatelstva. Obušek je pocit moci a revolver je pocit síly. Ale to není to, proč byl veden tento zápas, to není onen pocit víry v nový, lepší svět, s nímž sedali mužové prvé československé vlády za stůl k podpisu dne 5. IV. 1945! Ne. Mnozí z nich viděli leckde v cizině, jak veřejná služba vtiskuje i policistům pocit služby. Těšili jsme se, že tento vzor vtisknou nové bezpečnostní organisaci. A právě v tom, že se proti tomu nesplněnému očekávání soustřeďují útoky, nelze spatřovat boj proti programu, nýbrž zápas o lepší jeho provádění.

A zde právě novinář se ocitá, i když jen na krátko, pod soustředěným útokem těch, kdož moc drží či vykonávají špatně. Nakrátko, poněvadž nakonec musí zvítězit snaha opravná. Uvedli-li jsme příklad lidí s obušky proto, aby bylo ukázáno, jak se může touha, vůle či přání lidu rozcházet s těmi, kdož jménem lidu vykonávají moc, je to jen proto, aby bylo ukázáno, že ne ten, kdo kritisuje ve jménu lepšího, je nositelem reakce. Právě naopak: novinář tu zdvihá pochodeň, bojuje zápas pro týž program, ale lépe prováděný.

Zase tu tedy působí ony mravní, očistné motivy, které vždy vedly jedince k zápasu o lepší provádění programu nebo k zápasu o hlubší promýšlení problémů. Je to novinářova veliká odpovědnost, kterou na sebe bere. Ale zároveň i jeho právo, které by mu často velmi rádi vzali ti, jimž — a to v kterémkoliv společenském zřízení — se dostalo možnosti, moci nejen užívat, ale i používat. Zde novinář vystupuje jménem těch, kdož, odevzdavše volebním aktem moc politikovi, nemají až do příštích voleb možnost pronést své, od politikova postupu odchylné mínění. Ale stejně tak bude hájit platnost pravdy, jež byla dočasně zasuta čachrem skupiny, sledující jen omezené zájmy. Poněvadž se často bude rozcházet dráha politikova a dráha novináře, nikdy však dráha pravdy od brázdy, ryté perem.

Ve chvíli, kdy se jeho svědomí rozcházelo s politickou taktikou strany, na jejíž program byl r. 1891 zvolen, vzdal se T. G. Masaryk mandátu a obrátil se k práci vědce a publicisty. V tom je Masarykův mravní vzor. Nemnoho politiků dá přednost svědomí před okázalou možností, kterou jim poskytuje moc. Novinář — a zde má býti mluveno o dobrém novináři — nemá menší moci, než jí má politik: to je ona možnost ovládat veřejné mínění mocí tištěného slova. Jeho cesta je jasná a jediná: je to cesta svědomí. Ve chvíli, kdy by se odchýlil od dráhy odpovědnosti, diktované mravním ideálem, zápasem pro pravdu, pokrok, spravedlnost — věci, mnohdy až ošuntělé názvem a přece věčné obsahem — není již novinářem. Je služkou malých zájmů, posluhou chvilkové nálady, lovcem dočasné přízně. Platí-li kde však Masarykův příkaz pohlížet na věci a projednávat je „sub specie aeternitatis", s hlediska vyšších a věčných mrav-

ních principů, platí nejvíce v díle, jež je zdánlivě tak dočasné a chvilkové: v práci novinářově. Poněvadž jen články, psané i tak, aby po deseti letech či o generaci později vždy měly obsah a význam, vždy byly ovládány jednotícím duchem pokroku a mravní očisty, jsou právy odkazu T. G. Masaryka-novináře.

KFK

poznámky

Těžký problém

Myslím tím restrikci státních a veřejných zaměstnanců vůbec. Je to jako zlověstné ticho před bouří. Všichni víme, že uhodí, ale kdy a kde, toho se jen dohadujeme. Všichni, to jest zaměstnanci i lidé ostatní, víme, že musí bezpodmínečně dojít k určitým korekturám v osobních stavech u úřadů ústředních i u úřadů jim podřízených. Ale nevíme jak a v jaké míře, aby to bylo únosné pro ty, kteří budou musit odejít anebo odejdou dobrovolně, a na druhé straně zase pro stát a svazky územní samosprávy. Víme, že se projednává osnova zákona o národní mobilisaci práce. Víme však také, že tento zákon měl být již schválen ústavodárným Národním shromážděním, aby statisíce lidí nemuselo žít v neustálém neklidu a napětí. Neboť je jisté, že čím méně se v posledních měsících o restrikci státních a veřejných zaměstnanců píše, tím více se o ní mluví mezi nimi. Prospívá to pracovnímu klidu a podporuje to výkon? Jistě že ne a hlavně mezi nejmladšími je často vidět i značný nezájem o to, aby se řádně zapracovali do přidělené agendy. Je jisté, že se mezi zaměstnanci šíří zbytečně mnoho nesmyslných řečí o budoucím snížení jejich počtu. Také tato, dovolte mi říci »restrikční šeptanda«, nepřispívá k utužení pracovní kázně, a přednostové — pokud se jí dokonce sami nezúčastní — jsou proti ní bezmocní. Je proto nutné, aby se zaměstnanci co nejdříve dozvěděli, na čem jsou, protože každý den otálení znamená pro stát i veřejnost značnou ztrátu.

Jak tomu nasvědčují předběžná statistická šetření, zdá se, že by si někteří činitelé představovali jako ideál návrat k číselným stavům z počátku roku 1938. Řeknu rovnou, že by to byl největší omyl, jehož bychom se mohli při provádění restrikce dopustit. A to ze dvou zásadních důvodů: za prvé, úkoly státní správy a orgánů lidové demokracie jsou v roce 1947 mnohem větší, těžší a závažnější, než tomu bylo před devíti léty. Jako logický důsledek toho je, že k zvládnutí těchto úkolů potřebujeme větší počet úřednictva i zřízenců, poněvadž pracovní výkon každého jednotlivce je omezen a nelze jej vystupňovat na delší dobu nebo natrvalo nad určitou mez, a to i kdyby byla provedena platová úprava sebepříznivější. Také stroje běží jen na určité nejvyšší obrátky a sebepečlivější mazání tento počet nezvýší. A druhý důvod, neméně závažný, je ten, že jsme v roce 1945 měli administrativu v některých úsecích úplně rozvrácenou a musili jsme začít tak říkajíc úplně od piky. Jako příklad cituji: pohraničí, vysoké školy, export zboží, přeměna továren na mírovou výrobu. Během necelých dvou let bylo dosaženo nejednoho krásného výsledku, nejeden problém byl zdárně rozřešen. Ale nemusíte být ani zasvěceni a víte, co nás této mimořádné poměry a okupací navršené práce ještě čeká. A k tomu všemu je třeba lidí, lidí a zase lidí. Říkám-li toto, neznamená to, že se domnívám, že dnešní stav je ideální. Naopak, určité a místy značné úpravy je nezbytně třeba. Jsou úřady, které jsou přesyceny pracovními silami, a to ne zcela kvalifikovanými, jež by se mnohem lépe uplatnily v průmyslu. Při překotném přijímání nových zaměstnanců po revoluci nebyla náležitě přísným způsobem přezkoušena jejich vhodnost pro určitý pracovní úsek, třebas subalterní. A také lidé s válečnou či poválečnou maturitou nebo diplomem nemají často zdaleka — bez své viny — takové vědomosti jako jejich starší kolegové, i když mnozí z nich zase mají větší životní zkušenosti, než měli oni v jejich letech. Státní a veřejná správa však potřebuje dorost, novou krev, mají-li časem přestat výtky o jejím zbyrokratisování. Nebylo by podle mého náhledu správné zbavovat se lidí jen proto, že se náhodou narodili o několik let později než jejich šťastnější druhové i představení. Starší úředníci, pokud nebyli zavřeni či nasazeni, prožili ve svých kancelářích celou dobu okupace. I když se snažili zůstat imunní a také takřka všichni jimi zůstali, zůstali válkou poznamenaní a již proto je třeba, aby do úřadoven vnikl s mladou generací mladý vzduch.

Od 15. února minulého roku trvá dočasný zákaz přijímání nových sil do státních služeb. Bylo jistě nutné nějakým účinným způsobem zabrániti záplavě přijímání nových zaměstnanců, ale je pomalu čas, aby bylo velmi vážně uvažováno o přijímání dorostu všech služebních kategorií. A to i při provádění restrikce, neboť je vážné nebezpečí, že se nadaní lidé časem uchytí v znárodněném průmyslu, v soukromých službách, a že se do veřejných služeb bude hlásiti jen podřadnější, méně nadaný materiál. A my si jistě všichni ze srdce přejeme, aby naopak v úřadech byli lidé nejlepších kvalit a mravně hluboce založení, politicky vzdělaní, ale při tom naprosto objektivní a nestraničtí. Máme v tomto ohledu mnoho co dohánět a je povinností všech politických stran a jejich vůdčích pracovníků, aby se velmi vážně zamyslili nad budoucností státní a veřejné administrativy. A při tom nezapomněli na to, že i zde platí staré pořekadlo, že je málo muziky za málo peněz.

Poválečná doba vyvolala v život mnohé úřady a instituce, dnes velmi důležité a nezbytné, které se stanou přebytečnými, až splní svůj úkol. Nebudeme mít přece věčně na př. fond národní obnovy, Osidlovací úřad a řadu jiných. Jejich zaměstnanecké kádry tu však dnes jsou a je třeba již dnes uvažovat o tom, kým budou vstřebány či co s nimi bude, až pro ně nebude zdaleka tolik práce a úvazků jako dnes. A při tom není přece možné, aby tyto vysoce specialisované složky veřejné správy zatěžovaly svými osobními počty právě při provádění restrikce srovnávací tabulky o počtu státních zaměstnanců z roku 1947 a 1938; bylo by to hrubě nespravedlivé a také nesprávné. A přece se to demagogicky děje. Vůbec bude nutno při restrikci postupovat nanejvýš opatrně, protože neodborně a líbivě provedené zmenšení počtu veřejných zaměstnanců by mohlo mít pro celý stát následky přímo katastrofální. Je jisté, že při této operaci se silně střetnou zájmy politických stran, i když budeme ujišťováni o všem možném jiném. Je to lidské a musí se s tím tedy také počítat. A proti každému takovému zásahu nutno již předem varovat co nejenergičtěji, aby nebyl propuštěn někdo třebas nejlépe způsobilý a nezůstal naopak ten, kdo má nejširší lokty a ústa.

Při této příležitosti bych se rád dotkl jedné bolesti, kterou trpí naše ústřední úřady a také úřady zemských národních výborů. Je to přemíra zbytečné agendy, která do nich nepatří a jež může být — a často mnohem lépe — obstarávána úředními složkami podřízenými, zkrátka nižšími instancemi. Je neodpovědným tahaním peněz z kapes poplatníků, jestliže se musí s celkem bezvýznamnou záležitostí obracet do Prahy nebo do Brna, platit nákladné cesty, když by věc mohl klidně vyřídit na okrese. Zdá se, že ministerstva zapomínají, že jsou tu především proto, jak už dokazuje jejich jméno, aby se zabývala činností normativní, aby se stala často poslední instancí odvolací a že jsou výkonnými orgány jen tam, kde jim to zákonná norma přímo ukládá. Vím, že by se snad leckterý ústřední úřad zbavil, a to rád, všelijaké takovéto drobnější agendy, ovšem na závadu je tu dnešní přepolitisovaný život — nižší úřad je třeba v rukou jiné politické strany — a tak se balast vleče s sebou dál. Nebude však zbytí a také tento problém bude musit být rozřešen. Tím by si přišli na své také ti, kteří se rozčilují, co dnes máme všelijakých šéfů — a nemusí to být vždycky jen sekční. To ovšem není věc restrikce, nýbrž přesunu zaměstnanců do nižších instancí. Přiznávám, že výtka centralisace, a to se strany úřadů úplně naivní, ale stejně bohužel škodlivé centralisace, je v tomto případě plně na místě. Kdo bude mít odvahu jít do tohoto nepopulárního řešení, jež při provádění restrikčních opatření by šlo celkem snadno provést, jen kdyby nechybělo dobré vůle? Pak by už český zemský národní výbor nemusil mít pět tisíc zaměstnanců a také ministerstva by neměla kolem tisíce lidí.

Těžký, spletitý a odpovědný je úkol restrikci provést. Najdeme muže, kteří se při tom zhostí svého úkolu dobře a čestně? Průmysl potřebuje naléhavě nových sil, státní a veřejné orgány výkonné a vzdělané zaměstnance. Již jednou v historii tohoto státu byla restrikce provedena. Víme všichni, jak. Prý je historie učitelkou života. Tak tedy uvidíme.

Dr Jaroslav Kudrnovský

Pesimisté, optimisté a kritikové

Podle výroku filosofa stává se člověk pesimistou nebo optimistou tím, jak mu tráví žaludek. Nejsme stoupenci tohoto druhu vulgárního materialismu, ale nelze nepřiznat, že u velmi mnoha lidí názorový pesimismus nebo optimismus nevyplývá z jejich logického usuzování, nýbrž bývá podmíněn jejich životním osudem. Všimněme si na př., kteří lidé jsou u nás nevyléčitelnými pesimisty. Jsou to většinou ti, již se vývojem

událostí octli na hospodářském nebo společenském žebříčku o jeden nebo několik stupňů níže. Všude vidí jen stíny, zlo, lumpárnu, rozvrat a úpadek. Každá jednotlivá nepřístojnost a nesprávnost je jim důkazem, že všechno spěje ke krachu a vzdychají po starých krásných časech. A kdo jsou nejrůžovějšími optimisty? Zpravidla ti, kdo se dostali na hospodářském a společenském žebříčku o jeden nebo několik stupňů výše. Dřívější doba nestála za nic, protože neuznávala jejich talenty a jejich skryté hodnoty. Není fakt, že právě oni šli nahoru, dostatečným důkazem, že tato doba a tento režim jsou ty nejlepší?

Pravda je asi uprostřed: není všechno tak černé, jak to vidí pesimisté a není všechno tak bílé, jak to vidí optimisté. Kdybychom každé straně přiznali polovinu pravdy, zbylo by tu ještě tolik neřádstva, že na jeho vymetení by bylo potřebí velmi mnoho a důkladných košťat. A to je pole, kde nastupují kritikové. Kritikové nehledí na věci ani začouzenými skly pesimismu, ani růžovými brýlemi optimismu, nýbrž pod zorným úhlem idejí, posuzujíce je se stanoviska svého světového názoru, obecného dobra, pravdy a pokroku. Povahou pesimistů a optimistů je dán i jejich postoj ke kritikům. První, aniž by blíže zkoumali, co kritik říká a co sleduje, mají radost z toho, že se kritisuje, že se »do toho řeže«. Druzí také blíže nezkoumají, oč kritikovi jde, ale jsou nelibě dotčeni, že se vůbec kritisuje. Podle nich dělá se kritika pro kritiku a vůbec je to kálení do vlastního hnízda. Kritikové jdou však neúchylně svou cestou. Nepotěší a nepovzbudí je pochvala pesimistů a nezalekne a neodradí je nevrlost optimistů. Kde bude potřebí, zastanou se optimistů proti pesimistům, ale nedají se zmásti poukazováním optimistů, že svojí kritikou ženou vodu na mlý škarohlídům a reakcionářům, nebo »co tomu řekne cizina«. To by se brzy stal vzduch nedýchatelným a tonuli bychom v bahně. Žel, že kritiků je v poměru k jejich potřebě nesmírně, nesmírně málo. Přemnozí z těch, kdo by byli posílili jejich řady, ztratili život v největším svém duchovním rozmachu. A jiní, kteří žijí a kteří by dovedli leccos říci, mají strach. Tak pomalu budou jedni zírat na kritika jako na exotické zvíře a druzí budou na něho pořádat štvanice jako na jelena.

A. K.

Letadla a lidé

Chtěl-li by někdo hledat svědectví o rychlém vývoji techniky, najde jich v letectví, které je dítětem tohoto století, bez počtu. Začínalo to Blériotem a Kašparem, Wrighty a Lathamem; dnes jsme u tryskových motorů a sotva kdo může s větší pravděpodobností předpovědět, jak se bude vyvíjet letectví za deset, dvacet let. Ti, kteří chtějí psát o výbojích lidského ducha, o úspěších lidské vynalézavosti, najdou zde materiálu vím než dost.

Hůře bude na tom ten, kdo bude sledovat, co se děje kolem našeho letectví. V každých novinách je to jinak. Jednou čteme, že prapůvodem všeho zla v našem letectví je inž. Bervida. Načež protistrana dokazuje, že odpovědnost nese řed. Fink. Klidný čtenář, který se nedá zmýlit množstvím a vášnivostí prohlášení, vidí, že všechno dusno v našem civilním letectví, v naší letecké dopravě má na svědomí: politická legitimace. Lidé by se domnívali, že bude především rozhodovat technická a jiná znalost, která dovede ovládnout vše to, co zde technický pokrok dal lidem do rukou. Ale není tomu tak. Už při druhém nebo třetím kroku záleží na tom, kdo je v jaké politické straně. A je v tom i příspěvek k tematu: co s technikou? Co pomůže, když se bude technika snažit, aby vytvořila něco lepšího, dokonalejšího, když si s tím lidé na konec nebudou vědět rady a když se budou rozcházet a hádat, protože ten má tu a jiný onu politickou legitimaci v kapse? Kolik otázek ryze odborných bylo řešeno neodborně, nedokonale jen proto, že místo odbornosti rozhoduje něco jiného: politická legitimace?

V letectví nemáme vedle jiných místo snadné; měli jsme však a máme leccos, čím bychom mohli vyvážit řadu nevýhod. Budeme-li však v těchto technických, odborných otázkách — podobně jako jinde — posuzovat vše jen podle toho, kdo má jakou legitimaci v kapse, připravíme se určitě o výhody, kterých bychom v letectví mohli pro sebe užít. A doplatíme na to všichni bez rozdílu legitimací.

V. G.

Železná opona a železný plot

Padla slova o železné oponě; došlo na to, že mnozí lidé ze země, kde tato slova padla, potvrdili, že není u nás této železné opony. Že si mohli udělat svůj úsudek, že si mohli přezkoumat, je-li to tak, jak se jim říká. Buďme rádi, že slova o železné oponě byla otřesena a vyvrácena lidmi z té země, kde tato slova padla.

Ale nespouštějme tuto oponu sami, doma, mezi sebiu. Nebo aspoň: ne-li železnou oponu, tedy aspoň železnou mříž, která má oddělit od sebe lidi z různých politických stran. Jako je potřebí brát stranictví jako něco, co plyne z demokracie — tak je potřebí také vědět, kde jsou meze tohoto stranictví. Prostí lidé se ptají: proč my, prostí lidé, máme být proti sobě, když — až na to, že jsme v různých politických stranách — proti sobě docela nic nemáme? Když spolu hovoříme, když bydlíme vedle sebe, když spolu jezdíme z kanceláře a do kanceláře, a když si úsudky o sobě neděláme podle toho, kdo je v jaké straně, ale podle toho, jaký kdo je? Jsou lidé, kteří žijí podle regulí svých stran. Vidí vše jen tak, jak jim dovolují klapky, jak jim je nasadily politické strany. Ale to je menšina. Většina lidí se dívá na ostatní tak, jak jsou, jak žijí. Ale už také dochází k tomu, že lidé v jedné kanceláři spolu nemluví, že sousedé na vesnici se nezdraví, že rodiny kupují jinde, a to vše jen proto, že mezi tyto lidi byl spuštěn železný plot stranictví. Dochází k tomu, že zaměstnání, chléb, práce jsou závislé na tom, kdo má jakou legitimaci. Nic nového. Ve středověku platilo: cuius regio, eius religio. Velmi volný překlad: čí chleba jíš, toho píseň zpívej. S tím jenom rozdílem, že politická strana, nutící lidi, aby zpívali její píseň, nedává jim obyčejně chléb svůj, ale chléb státní. Nic nového: nebyli kdysi Hodačovi lidé, kteří byli zaměstnavateli nuceni být ve straně, v níž byl jejich zaměstnavatel a chlebodárce? — Stranictví je nutným důsledkem demokracie; jinou věcí je, musí-li být v demokracii právě takové, jaké je.

Je nutno počítat s tím, že české stranictví si v nejbližších měsících nenatáhne na ruce měkké rukavice. Rozdíly nejsou jen v tom, že se lidé nemohou shodnout, ale také v tom, že jejich základní pohled a představa se v podstatě liší. Ale i při tom všem není potřebí železnou oponu od člověka k člověku spouštět níž, než je potřebí. Strany vcelku chybují v tom, že svoje lidi, aby je získaly a udržely, chtějí udržovat v určitém rozčilení proti druhým. Ale lidé mají také rádi klid a stálé rozčilování unavuje. Obecná únava, která by byla důsledkem stupňovaného stranictví, by na konec ubližila všem stranám.

V. G.

Rozhlas — nová skutečnost

Na rozhlasovém vysílání mezinárodního mistrovství ze Zimního stadionu bylo znovu vidět praktický význam a dosah rozhlasu. Jistě jen přičiněním rozhlasu se stalo, že ze zápasů, jichž průběh by jinak zajímal jen sportovce a t. zv. sportovce, stalo se něco, co otřásalo životem poslední vesničky, mačkající palce s takovou úpěnlivostí, jako by šlo o konec samostatnosti české. Na štěstí pomohla AUSTRIA, Švédové byli poraženi a po dlouhé době jsme slyšeli v rozhlase několik slov německých. — Už dávno bylo ukázáno, že to, co rozhlas svým přijímačem dělá v duších a myslích posluchačů, je něco nového, co je jen volně spjato s tím, co se děje na hřišti. Posluchač nevidí; je jen stržen p. Laufrem, Mašlonkou a j. I zde vidíme, že rozhlas je něčím jiným, než pouhým spojujícím článkem. Je něčím, co působí podle zcela nových zákonů. Tvoří novou skutečnost.

Vidíme, či spíše slyšíme to i při jiné příležitosti, daleko mírumilovnější, než je vysílání z mezinárodního mistrovství. Rozhlas vysílá pravidelně relaci, která hledá síly pro podniky v pohraničí. Něco, co by v listech vypadalo jako velmi nezajímavý seznam měst, míst, továren, národních podniků. Něco, co by upoutalo jen ty, kteří mají zájem na zaměstnání v pohraničí. Ale rozhlasu se podařilo udělat z této relace vysílání slušně živé, vysílání, které poslouchají i ti, kteří nehledají v pohraničí ani domek ani místo. Rozhlasu se podařilo udělat z této relace, která by jinak unavovala, živé okénko do pohraničí. Tato relace má svůj praktický význam: její zásluhou přišlo do pohraničí hezkých pár tisíc českých lidí. Ale ukázala také, že i z materiálu, nad kterým by rozhlasový člověk lomil rukama, dá se něco udělat; ovšem s předpokladem: dobrá vůle a schopnost. A protože tyto dva předpoklady tu byly, dopadlo to dobře.

Rozhlas je institucí zcela samostatnou; má svoje účinky vlivu a působení. To, co doléhá z rozhlasových přijímačů k uším posluchače, je už docela něco jiného, než hockeyový zápas na Štvanici. Čím to je, jak a proč to je, to musí být ustavičně hledáno. Teprve pak najde rozhlas nejlepší cestu k svým posluchačům.

V. G.

Dnesek

Paragrafy v příkopu

Byl továrník. Nevedlo se mu zle. Čech jako poleno, a při tom israelita, a tož se mu náhle zle vedlo. Přišli Němci, zavřeli ho a pak poslali do plynu. Tím končí první dějství.

Zbyl syn. Někde se schoval, pak utekl do armády — do východní, chytrý chlapec to byl. A měl štěstí: vrátil se. Konec druhého dějství.

Třetí ještě neskončilo. Je dlouhé — téměř dva roky trvá. Nikdo neví, jak skončí. Chlapec se vrátil, dostal metály i byt. Teď neví, kudy kam. Usedl v bytě na tátův kauč a špekuloval: život mám, byt mám, nevěstu mám, fabriku nemám. Stala se součástí velkého národního podniku. Dobrá, budu žádat o vydání podle restitučního zákona. Nesporné právo. Němci továrnu začlenili do velkého koncernu. Tím spadla pod dekret. Koho žalovat o vydání? Stát? Šel na radu.

Znamenitý právník mu to vyložil: »Továrna přešla znárodněním do vlastnictví státu, zároveň však do vlastnictví nového národního podniku.« A pan doktor se rozhovořil: »To je konstrukce právnicky ojedinělá v dějinách právního řádu: právní subjekt je ve vlastnictví jiného subjektu.« - »Okamžik, pane doktore! Já prosím chci jen vědět, kde se mám domáhat vydání té továrny.« »Aha, rozumím. Ovšem. Ehm — té továrny? Jo. Víte co, žalujte ten národní podnik. Zkuste to. S hlediska právního totiž, tady ...« — »Děkuju, pane doktore. Poroučím se.«

Podal žalobu. Právní referent s ní běžel na ústřední ředitelství. »Co s tím mám dělat?« — Šéf právního oddělení na to šel od lesa: »Na kolik ta žaloba je?« — »Čtyři a tři čtvrti milionu.« — »Výborně. Ústřední ředitelství vyřizuje žaloby teprve od pěti milionů nahoru. Jděte se zeptat na ministerstvo průmyslu, a pak mi řekněte, jak vám poradili. Moc mne to zajímá.«

I běžel právní referent na ministerstvo průmyslu. Sekční šéf ho přijal, vyslechl případ a šel na to od lesa: »Na kolik ta žaloba je?« »Tím já se nezabývám. Tady kolega v čísle... atd.« — Vrchní komisař byl případem hned zaujat. »Zajímavé. Zkuste se hájit u soudu, že národní podnik není příslušný. Snad to soudce uzná. A přijďte mi říci, jak to dopadlo. Pana sekčního to taky moc zajímá. Majoucta.«

Teď je to u soudu. Soudci si s tím nevědí rady. Předělat zákon, říkají, to by pomohlo.

Co jste četli, je skutečný případ. Podrobnosti jsou vymyšlené, protože pisatel nechce pomáhat jednomu určitému dědici. Pisatel nechce pomáhat žádnému dědici. Chce, aby zákony byly jasné. Po republice nám teď běhá mnoho slušných lidí, kteří trpí tím, že některé dekrety a zákony, narychlo upečené, nejsou jednoznačné. Je mnoho právníků, velmi schopných a velmi slušných, mezi soudci, mezi poslanci, mezi advokáty v úřadech i v národních podnicích, a všichni si tím teď lámou hlavu.

B. Bílek

Závodní rada Trojské mlékárny opravuje

Závodní rada Trojské rolnické družstevní mlékárny v Praze VII, Osadní 32, poslala redakci »Dnešku« dopis:

»Podle § 19. tiskového zákona žádáme o uveřejnění této opravy: V časopise »Dnešek« čís. 48, ze dne 20. února 1947, na str. 755 v článku »Z domácí kuchyně ÚRO« je napsáno v druhém sloupci: ... proti článku protestovala celá řada závodních rad velkých závodů v čele se závodní radou firmy Orion, Trojská mlékárna, atd. Toto tvrzení je naprosto nepravdivé, neboť závodní rada Trojské mlékárny žádný protest proti tomuto článku nepodávala.«

Dopis je opatřen razítkem závodní rady a podepsán dvěma funkcionáři. Vyhovujeme přání závodní rady Trojské mlékárny v Praze, dovolávající se ustanovení § 19. tiskového zákona, ale musíme dodati toto:

Pan Václav Macura, vedoucí tajemník »Svazu zaměstnanců v průmyslu potravin a požitvatin«, píše v organisačním oběžníku funkcionářů Revolučního odborového hnutí »Věstník ROH«, číslo 5, ze dne 7. února 1947 doslovně toto: »Proti článku (článek pana L. Pšeničného »Šmelináři«, uveřejněný v druhém čísle časopisu »Potravinář«) protestovala celá řada závodních rad velkých závodů v čele se závodní radou firmy Orion, Trojská mlékárna, Smíchovský pivovar a řada menších závodů v Praze i na venkově....«.

Článek pana Václava Macury, oficiálního mluvčího za »Svaz zaměstnanců v průmyslu potravin a požitvatin« je otištěn na stránce 34 v prvním sloupci, v rámečku. Trojská mlékárna je jmenována v 13. a 14. řádku.

Závodní rada Trojské mlékárny v Praze by měla použíti ustanovení § 19 tiskového zákona proti vydavateli »Věstníku ROH«, odkud zpráva byla námi citována. Uvidíme.

Antonín Horský

Lidé a knihy

Podle zjištění Čs. ústavu pro výzkum veřejného mínění 17 procent lidí v českých zemích nemá doma žádnou svou knihu. 50 procent lidí nekoupilo letos ani jednu knihu.

Jsme — prakticky — státem bez analfabetů; bez negramoty. A přece je u nás hodně lidí, kteří toho, že se naučili číst, neužijí k tomu, aby doma měli nějakou knížku; polovina národa si letos nekoupila knížku. Je to možno svádět na to, že lidé nemají peníze, že je drahota, že lidé jsou rádi, když si mohou koupit nejpotřebnější.

Více než 100 knih má ve své knihovně 19 procent lidí, kterých se Čs. ústav pro výzkum veřejného mínění ptal. Při tom knihovna, obsahující více než 100 svazků, je nejčastěji v úřednických rodinách. Bude někdo tvrdit, že v úřednických rodinách je nejvíce peněz? Kdo zná život úřednických rodin, hovoří o něčem docela jiném. A přece tato společenská vrstva, které v jejím celku jistě nebylo přidáno, přilepšeno více než jiným, přivádí nejvíce zákazníků knihkupcům.

Nesvádějme vše na hospodářské poměry. Považujme tato čísla, jak je zjistil Čs. ústav pro výzkum veřejného mínění, za pomůcku, která nám umožní aspoň trochu si představit, kolik ještě nás čeká poctivé a hluboké práce kulturní a osvětové, kolik ještě čeká přesvědčování a výchovy lidí, aby četli knihy, aby měli doma svoje knihy, aby si tu a tam nějakou knihu koupili, kolik je tu potřebí osvětové a kulturní činnosti, která musí opravdu začínat od abecedy. Říkáme si, že jsme národem a lidem kulturně vyspělým; máme k tomu dobré důvody; ale neplatí to o všech lidech, kteří dohromady tvoří lid. Dovede si kdo představit, jak asi vypadá duševní život lidí, kteří doma nemají ani jednu knihu, a lidí, kteří si za celý rok nekoupí ani jednu knihu? Je potřebí, aby lidovýchova byla opravdu l i d o v o u výchovou, aby dovedla zachytit celý lid, všechny a zejména ty, kteří této lidovýchovy potřebují. V tom totiž byla nesnáz dosavadní lidovýchovné činnosti: že nepronikala právě tam, kam chtěla vniknout.

V. G.

U cesty

U cesty v poli leží velký, táhlý kus železa a na něm pomalu zachází nápis »majetek ČSR«. To je vše, co zůstalo z velikého německého auta. Motor z auta možná odpočívá v kůlně nejbližší vesnice. Také pneumatiky jsou kdesi schovány pod slamou nebo senem. A tak se pomalu, ale jistě rozcházelo německé auto po vesnicích, do stodol, kůlen; každý si vzal, co právě potřeboval, co se mu právě líbilo, co mohl ještě urvat a z velkého německého auta, které mohlo po menší či větší opravě sloužit, zůstal jen ohlodaný kus železa, na kterém pomalu zachází nápis »majetek ČSR«, který tam v rychlosti napsal někdo, kdo se domníval, že tento nápis uchrání auto před rozebráním a rozkradením. Dohromady tato auta znamenala slušný majetek; sotva kdo dnes může aspoň přibližně říci, kolik z tohoto majetku se zachránilo a kolik tohoto majetku bylo rozkradeno.

V. G.

politika

Bohuslav Brouk

Bludnost jedné ideje

Kritisujete-li dnešní poměry, upozorňujete-li na soudobé zlořády: na bezmeznou politickou protekci, na úpadek pracovní morálky, na šmelinaření s prací, na četné znárodněné podniky, prodělávající zbytečně mnohamilionové částky, na shovívavě přehlížené zlodějství, jemuž se div nedostává úřední podpory, na nejsurovější mučení lidí, zatčených často zcela bezdůvodně, atd., jste pokládáni většinou komunistů za reakcionáře, ne-li přímo za zrádce národa. Ti nejslušnější z komunistů vám pak alespoň vytýkají, že pro drobné chyby a nepravosti nevidíte velké dobré věci, jako na příklad poměrný blahobyt našeho národa. Je sice nesporné, že se nám dnes daří citelně lépe než mnohým jiným evropským náro-

dům, leč mysleme vždy i na konec. Člověk, který si objedná v přepychové restauraci hojnou večeři, nemusí mít přece druhého dne třeba ani na skývu chleba, a kromě toho je dokonce možné, že si na onu večeři nevydělal, nýbrž že si na ni vypůjčil.

Nechceme a taktéž nemůžeme popírat, že naše vyživovací situace se od dob revoluce značně zlepšila, že si dělnictvo vydělává mnohem víc než dříve, že leckteré svršky si dnes můžeme koupit již i volně atd. Naproti tomu však nelze rovněž popírati, že náš znárodněný průmysl prodělal za jediný rok přes dvě miliardy, že v našem pohraničí udržujeme v plném provozu na tisíce prázdných hotelů anebo že jsme zmnohonásobili náš administrativní aparát, ačkoliv nám ubyla Zakarpatská Ukrajina a tři miliony Němců. Srovnáme-li tyto protichůdné zjevy, sotva se odvážíme být bezvýhradními optimisty a přezírat různé »malichernosti«. Velké věci jsou vždy závislé na malých neboli z drobných maličkostí mohou vznikat jen dobré velké věci, kdežto z drobných nepravostí zase jen velké nepravosti. Není-li tomu tak, jsou-li dobré velké věci provázeny různými drobnými zlořády, věřte, že jde toliko o přechodnou anomalii, nemající nadějí na dlouhé trvání. Přesto přese všechno je ovšem u nás mnoho velkorysých lidí, kteří všechny drobnosti bagatelisují a které ani sebevětší množství drobného zlořádstva nezneklidí. Konečně na tak zvané maličkosti jsme si ani dříve v žádném oboru nepotrpěli.

●

Vezměme si za příklad třeba naše umění. V posledních desetiletích se u nás vyskytují hojně básníci, romanopisci, malíři atd., jejichž umění ihned ochotně oceňujeme jako klenoty naší kultury, třebaže jde obvykle o výtvory lidí, kteří jsou alespoň po řemeslné, technické stránce v oboru své působnosti úplnými nedouky. Osvojit si náležitě český jazyk anebo malířskou techniku, to jsou přece drobnosti, malichernosti, nehodné pozornosti velkorysých lidí. Ovšem dějiny soudí jinak, a proto se nebude nikdo moci divit, až za několik let nezbude po mnohých soudobých geniích ani památky. Vždyť i dnes bychom mohli jmenovat mnohé z nich, kteří doopravdy již upadli v naprosté zapomenutí, a tak i z tohoto příkladu jasně vysvítá, že naše velkorysost je vlastně nesolidností, nepoctivostí nebo, chcete-li, kamufláží, lží, která má krátké nohy.

Podobné úvahy nejsou však zajisté s to zmásti naše komunisty, neboť jejich velkorysost je mnohem větší, než aby přihlíželi k tak blízkým koncům jako my. Hledí totiž jen ke konečnému cíli, k rajské, komunistické společnosti, v níž bude moci žíti teprve bůhví která generace po nás. My, naše děti, vnuci, pravnuci atd. jsme a budeme tu vzhledem k tomu jen k přípravě onoho věčného posvícení, takže nemáme vůbec práva si stěžovat na vlastní bědy. Kněží slibovali lidem posmrtné blaženství, Hitler tisíciletou Říši, za niž padly miliony Němců v poli, a komunisté nám zase slibují rajský život pro příští generace. Pro ideu komunistického ráje snášejme tedy klidně všechny strázně života a obětujme případně i své životy, jen když se příštím pokolením povede dobře. Záhrobní nebe bylo přeloženo na konec dějin, a to je celý duševní, filosofický pokrok, který, jak se zdá, má prodělati lidstvo. Vznešená nebeská víra se proměnila v uhlířskou víru, pro niž se má člověk odříkat všech životních radostí právě tak jako za středověku. Jesuitský fanatismus, propagující askesi a flagelantství, se objevuje na scéně znova, avšak v novém, jiném šatě. A přece valná většina z nás dychtí po socialismu jenom v pevném přesvědčení, že tento nový řád je s to oblažiti již i život nás žijících a nejen teprve život našeho nejzazšího potomstva. Chceme budovat, ale chceme také žít! Nelze předurčovat jedněm generacím jen peklo, a jiným zase jen ráj. Nevěříme, že život je jen strastiplnou přípravou pro život posmrtný, a rovněž nechceme být jen mrvou pro příští generace. Taková obludná idea je konečně pouhou ilusí, neboť z bídy rodičů nemůže dětem vzkvésti nejspíše taktéž nic jiného než bída.

Proto nechť naši komunisté odpustí všem těm přízemním, materialistickým lidem, kteří z nedostatku víry v konečný pozemský ráj a z neodolatelné chuti po lepším vlastním životě nejsou ochotni s klidem, bezstarostně přihlížet ke všem dnešním zlořádům. Život nejde odkládat, a zvláště nikoliv pro nějakou doktrinu!

doba a lidé

Michal Mareš

Opět propagujeme vlčí svobodu

čili

Puč a diktatura v České Kamenici

V minulém čísle Tvorby bylo slíbeno otištění některých dokumentů o událostech v České Kamenici. Činíme tak. Třeba jen dodati, že na uveřejnění veškerého materiálu by nestačilo několik čísel tohoto listu. Nejprve otiskujeme zamýšlené provolání k veřejnosti ze dne 8. března m. r., které nikde neotiskli. Pak následují jednotlivé výpovědi a protokoly a nakonec stručný výtah personálií těch, kdož se na puči a hrůzovládě účastnili.

Provolání

Dne 28. V. 1945 byl na slavnostní schůzi, konané u příležitosti oslav narození p. presidenta Čs. republiky dr. Edvarda Beneše, zvolen celou českou veřejností místní národní výbor v České Kamenici.

Vznikl podle směrnic uvedených v košickém programu a pracoval podle vyšlých dekretů presidenta republiky. Konal podle těchto dekretů přesně svoje povinnosti a domníval se, že také práva těchto dekretů se na něho vztahují. Bohužel přesto, že svoje povinnosti konal naprosto správně a čestně, byl z rozhodnutí člověka, který prohlásil, že národní výbor neuznává, násilím odstraněn.

Nejde jen o to, že byl odstraněn tento národní výbor a že jeho členové byli nejen zesměšňováni, ale i surově týráni; ale jde hlavně o to, že tím byla instituce, jejímž duchovním tvůrcem byl sám pan president republiky se svojí vládou, odstraněna čistě nacistickým způsobem, pomocí gestapáckých method.

Jako na výsměch naší demokracii byla v České Kamenici nastolena diktatura, jejíž představitel zahájil úřad při prvním zasedání, třímaje v ruce býkovec, slovy: »Pánové, toto je naše nová lidová demokracie a touto budu zde vládnout!« Tento svůj slib pak také doslova plnil.

Obracíme se na pana presidenta, na vládu Čs. republiky a na celou českou veřejnost v přesvědčení, že nám pomohou osvobodit naše město od takové »lidové demokracie«, aby zde konečně mohla zavládnouti demokracie skutečná!

Současně pro bližší informaci přikládáme stručný přehled všech událostí.

V České Kamenici dne 8. března 1946.

Caidler, předseda
Kašpar, Synek, dva nečitelné
podpisy, místopředsedové
a členové

Výpověď Anny Maršálkové, Česká Kamenice

»Dne 8. XI. 1945 byla jsem propuštěna z vězení při okr. soudu v Děčíně. Soud dosud neměl trestního oznámení proti mně, ačkoliv jsem byla zajištěna od 25. VII. 1945. Tedy po dobu 15 týdnů. Byla jsem tázána, proč jsem dosud nebyla propuštěna. Odpověděla jsem, že proto, že jsem neřekla, že Caidler měl s některou z uvězněných žen ve vězení styk. Na vysvětlenou uvádím toto:

Ve vězení v České Kamenici byl p. Caidler uvězněn v jedné cele společně s námi 15 ženami. Denně byla jsem volána na chodbu dozorcem (partyzánem) a vyzývána, abych prohlásila, že jmenovaný měl s některou z uvězněných žen pohlavní styk a bylo mi za to slibováno, že budu okamžitě propuštěna na svobodu. Když jsem prohlásila, že nemohu nic takového říci, poněvadž to není pravda a že pan Caidler je právě naopak ke všem ženám tak slušný a ohleduplný, jak málokterý muž by byl, bylo mi řečeno že zůstanu tedy zavřená.

Dále jsem vypověděla, že byl p. Caidler v naší přítomnosti týrán. Musily jsme sice při tom býti obráceny obličejem ke zdi, ale vše jsme slyšely a často jmenovaný padl, po některé ráně, k našim nohám, takže jsme ho viděly. Stejně dosvědčuji, že údaje v jeho informaci o jeho týrání, jsou pravdivé.«

●

Věc: Udání na předsedu MSK v České Kamenici, p. Charouse

Okresní správní komisi v Děčíně

V zájmu veřejnosti a z důvodu bezpečnosti, jakož i z ohledu na zachování dobré pověsti českého pohraničí činím tímto udání na předsedu MSK v Č. Kamenici, p. Adolfa Charouse, jak následuje:

Přikládám opis partyzánské legitimace, znějící na jméno Jaroslava Synka, kterou vydal p. Charous, ačkoliv věděl, že jmenovaný nekonal a ani konati nemohl žádnou partyzánskou činnost, což je zřejmo z jeho vlastního potvrzení na této legitimaci, v němž praví, že »svou partyzánskou činnost zahájil dne 8. V. 1945«, tedy v době, kdy již nebylo důvodů, ba ani možnosti k partyzánské činnosti. Stejné legitimace vydal též p. Hynku Kašparovi, Josefu Jánskému, Jaroslavu Malečkovi a Františku Pošepnému z Č. Kamenice. Pp. Synek a Kašpar byli v té době místopředsedy MNV v České Kamenici. Legitimace jim vydal patrně proto, aby pomocí nich získal moc v Č. Kamenici, což se mu také skutečně podařilo.

Obsadil všechna významná místa svými lidmi, kteří mu denně podávali hlášení. Byl o všem přesně informován, tedy i o poměrech v městské věznici, tím spíše, že se zde týrání dálo i v jeho přítomnosti. Nakládalo se zde s uvězněnými skutečně nelidsky. Jako příklad uvádím:

Osoby, proti kterým nebylo zavedeno trestní řízení a u kterých chyběl důvod k zatčení, byly týrány tímto způsobem: přes holá chodidla byly tlučeny a celé tělo jim bylo rozšviháno karabáčem (Hlaváček, Boba, Caidler a j.). Tlučení pěstí do obličeje a kopání do břicha bylo docela běžným zjevem. Jiný na př. musil dát hlavu mezi dvě židle, svléci kalhoty a byl řezán tak dlouho, až omdlel. Byl polit studenou vodou a když nabyl vědomí, byl tlučen znova (Neužil). Dále na př. jedna dívka byla seřezána tak, až se pokálela, načež musela svoje výkaly sníst. Jinému byla propálena plamenem ruka. Vlastní otec, jemuž syn musel napřed ukázat, jak má rozbitá záda, musel pak syna, ležícího na lavici, do těchto rozbitých zad, karabáčem bíti.

Z uvedeného je zřejmo, že jde o zcela nenormální sklony lidí, kteří mohli takto řádit za komisařského vedení Adolfa Charouse. Charous sám vystupoval velice arogantně s důtkami v ruce a neváhal jich použít proti českým lidem. Protože toto týrání se provádělo bez ohledu na to, jdeli o Čecha nebo Němce a týrání českých lidí se dálo v přítomnosti Němců, z nichž mnozí byli pak odsunuti za hranice, dostává se pověst o tom i do zahraničí. Krom toho se stal případ, že pověřenec, který měl doklady od ruských úřadů a byl do Č. Kamenice vyslán, aby zajistil archiv města Budyšína, byl Charousem brutálním způsobem vyhnán a nazván »srbským« špionem.

Vzhledem k tomu, že nejprve byl Charous komisařským vedoucím a nyní je předsedou MSK, že má k disposici tlupu »partyzánů« a protože obyvatelstvo bylo svědkem, jak byla celá řada lidí bezdůvodně uvězněna a týrána, všichni se bojí. Nyní na potkání mne prosí, abych udělal něco, čím by byla učiněna přítrž těmto poměrům.

Aby nemohl A. Charous dále terorisovati obyvatelstvo a tím mařiti z moci svého úřadu a pomocí svých lidí vyšetřování, je bezpodmínečně nutno, aby byl zajištěn a zavedeno proti němu trestní řízení.

Jsem přesvědčen, že OSK, která má zájem na pořádku ve svém okrese a která již dokázala, že spravedlivě zakročí, jakmile je zpravena o něčem, co tomuto pořádku odporuje, o čemž svědčí již to, že sama uzavřela trestnici v Č. Kamenici, také v tomto případě se rázně postará, aby byla zjednána náprava.

Ing. Karel Caidler v. r.

Vypovídá František Jelínek, Č. Kamenice

V neděli dne 22. VII. 1945 ve 21.45 hod. na silnici v Č. Kamenici byl jsem dostižen autem, auto zastavilo a já byl vyzván, abych si přisedl. Poslechl jsem a byl jsem odvezen do Hüblovy vily. Asi po osmiminutovém zdržení byl jsem odveden do věznice soudu v Č. Kamenici. V úřední místnosti byli dozorci (partyzáni), a pan Mansfeld. Voják z Hüblovy vily, který mne přivezl, se slovy »pane Mansfeld, víte, jak se to dělá«, při čemž ukázal na mne, odešel. Mansfeld mi řekl, že je nucen mne zavřít, abych vyndal všechny své věci. To jsem se zcela klidným svědomím učinil, poněvadž jsem si byl vědom své naprosté neviny a domníval jsem se, že jde o omyl, který bude v několika hodinách vysvětlen a já budu propuštěn. Pak jsem byl odveden do cely.

V noci, z pondělí na úterý, byl jsem vyzván jedním dozorcem (partyzánem), z kterého byl silně cítit alkohol, abych šel s ním do úřední místnosti, kde byl další dozorce (Slovák). Tímto Slovákem jsem byl tázán, zda jsem byl u N. S. D. A. P. a když jsem řekl, že ne, dostal jsem takovou facku, že jsem upadl. Musil jsem opět vstát, postavit se před nim opět do pozoru, načež jsem byl bit znova. Prosil jsem jej na kolenou, abych byl až do vyšetření svého případu ušetřen bití, neboť jsem se vůbec ničím neprovinil. Oni nedbali a řezali mne dále (jak jsem něco řekl, bili mne tím více pěstí do obličeje a pod.). Pak jsem byl vyzván, abych šel na dvůr, kde jsem si musil lehnouti na lavici, načež jsem byl seřezán býkovcem. Pak jsem se musel jíti podívati do cely, ve které byl zavřen můj syn Antonín. Ten si musil svléci košili a ukázati mi, jak byl seřezán. Pak musil jíti se mnou na dvůr, lehnouti si na lavici a já byl přinucen zbíti jej býkovcem. Bylo mi též řečeno, že můj syn podepsal v Hüblově vile prohlášení, že jsem byl u NSDAP a on u HJ, což však není pravda, ale nedivil bych se tomu, neboť poměry byly takové, že každý, i já bych byl podepsal cokoliv, třeba i svůj rozsudek smrti, jen abych unikl tomuto nelidskému trýznění.

Kdykoliv jsem přišel na dvůr, nebo onen dozorce (Slovák) do cely, byl jsem jít bit (kopnut do břicha, udeřen pěstí do obličeje a pod.).

Ve středu dne 25. VII. 1945 byl jsem společně se synem a jinými převezen do koncentračního tábora v Rabštejně. Po obvyklém »přijetí« do tábora, dostal jsem já i můj syn později značku »O«, ochrana. Na základě toho jsem již nebyl dále týrán. Uvězněn jsem byl až do 21. IX. 1945 bez udání důvodů, proč se tak stalo.

Následuje dlouhý seznam majetku, odcizeného panu Jelínkovi.

Informace synova

Antonín Jelínek, nar. 31. XI. 1927 v Dolním Prysku, příslušný tamtéž, povoláním zámečník, vypovídá:

Byl jsem zatčen dne 22. července 1945 jedním četařem a dvěma vojíny od složky OBZ, jejichž jmen neznám, bez udání důvodů a převezen do věznice v Čes. Kamenici.

V pondělí 22. VII. 1945 přišla do vězení partyzánka Zdena, vytýkala mi, že jsem byl u HJ a ačkoliv jsem to popřel, poněvadž to není pravda, musel jsem si svléknout kabát a košili. Nejprve mne ohrožovala pistolí (že mne zastřelí, neřeknu-li, že jsem byl u HJ) a potom jsem byl zbit od ní i od dozorců býkovcem do holých zad. Mezitím přišel rotný od OBZ (Slovák) a prohlásil, že tohle nic není, poručil mi úplně se zouti, lehnouti si na záda, zvednouti nohy do výše, načež jsem byl řezán rákoskou přes bosá chodidla, která mi před tím byla namočena do vody, a to rotným Horákem a dozorcem Jožkou (Slovák). Po tomto výprasku byl jsem odveden do cely a večer, asi kolem 20 hodiny, byl jsem převeden do Hüblovy vily (bydliště štkpt. Dovary). Tam jsem byl tázán na vlkodlaky, kde mají vysilačku a pod. Poněvadž jsem pochopitelně o tom nic nevěděl, byl jsem znovu týrán, a to četařem a dozorcem Jožkou. Při tom byl též por. Štěpánek. Když jsem pak byl odveden do věznice byl jsem znovu bit (Jožkou a partyzánem Vondráčkem). Ježto jsem následkem tohoto bití silně krvácel z nosu a dozorce měl z toho, jak mě bil, ruce silně zakrvácené, byl jsem přinucen mu tuto krev s rukou olízati.

Pak byli do věznice přivedeni pp. Caidler, Smetana a Boba. V jejich přítomnosti musel jsem se postaviti do pozoru, zvednout pravou ruku k nacistickému pozdravu a křičet »Heil Hitler, wir danken unserem Führer« (dovolávám se svědectví pp. Caidlera, Smetany a Boby). Sám jsem též viděl, jak byl p. Caidler ihned po svém příchodu udeřen do tváře jedním dozorcem a později opět.

Ještě téže noci přišli dozorci za mnou do cely a s nimi též můj otec František Jelínek, kterému jsem musel ukázati svá býkovcem rozšvihaná záda; obličej jsem měl silně zdurělý. Musel jsem s nimi jíti na dvůr, lehnouti si zde na lavici a můj vlastní otec byl přinucen bíti mne býkovcem do mých již rozšvihaných zad. Druhý den jsem byl opět předveden do úřední místnosti a opět týrán a to dozorcem Jožkou, Vondráčkem a Pošepným. Při tom mi Pošepný znovu vytýkal, že jsem byl u HJ, že mne viděl běhati v uniformě.

Prohlašuji závazně, že jsem Čech, že jsem u žádné německé složky nebyl a proto jsem také nemohl nositi žádnou uniformu.

Téže noci jsem byl opět zaveden do této místnosti, kde opět byli: Jožka, Vondráček, Pošepný, partyzánka Zdena a j. Na stole bylo mnoho lahví s kořalkou a dozorci byli podnapilí. Byl jsem opět bit rákoskou přes bosá chodidla, býkovcem do zad a pěstí do obličeje. Musel jsem též opět křičeti »Heil Hitler, wir danken unserem Führer«. Tomu všemu přihlížela jedna Němka Frieda Wenzelová z Dolní Kamenice, kterou znám a která seděla s dozorci za stolem.

Ve středu 25. července přišel ke mně do cely opět dozorce Jožka společně s partyzánkou Terezií Machulovou (nyní nár. správce restaurace). Tloukl mne opět pěstí do obličeje, chytil mne za vlasy, sklonil mi hlavu a plochou rukou mne tloukl do vazu, při čemž křičel: »Kurvo, já tě zabiju!« Zatím co mne takto nelidsky týral, nadávala partyzánka a několikráte na mne plivla. To vše v přítomnosti asi 30 Němců.

Odpoledne téhož dne byl jsem konečně převezen do koncentračního tábora, kde po obvyklém »přijetí« měl jsem pak již pokoj.

Po devíti týdnech jsem byl propuštěn, aniž bylo proti mně zavedeno nějaké řízení.

Stížnosti vojáků

Titl. ministerstvu národní obrany, sociální a právní odd. pro demobilisované zahraniční vojáky v Praze.

Podepsaní čet. Ondřej Lelera, čet. Arnošt Vydra, příslušníci východní armády, byli dne 12. IX. 1945 jmenováni nár. správci fy Bendl, autodoprava, Česká Kamenice.

Dekret nár. správcovství jsme obdrželi teprve po dvouměsíčních intervencích, neboť komisař MSK v Čes. Kamenici p. Charous nám nechtěl v žádném případě žádanou živnost přidělíti. Když jsme konečně autodopravu dostali, pracovali jsme ze všech sil, abychom úroveň a obrat v podniku pozvedli, což se nám také podařilo, jak je viděti z obchodních knih a záznamů.

P. Charous však usiloval o naše odstranění, neboť prohlásil několikráte i před svědky, že židovské nár. správce v Č. Kamenici trpět nebude. Jistě z jeho podnětu byl poslán MSK protokol, podepsaný našimi českými zaměstnanci, ve kterému si stěžují na naše jednání a žádají o výměnu nár. správců. Jak bylo dodatečně zjištěno, podepisovali naši zaměstnanci pouze prázdný arch papíru, při čemž jim bylo řečeno, že podepisují účast na schůzi komunistické strany. Protokol byl napsán dodatečně.

Na základě tohoto protokolu poslal k nám p. komisař Charous členy SNB a OBZ, kteří u nás provedli prohlídku, při které však nebylo nic závadného zjištěno. Přesto jsme byli dne 27. X. 1945 zbaveni MSK nár. správcovství a dostali jsme rozkaz okamžitě se z Č. Kamenice vystěhovati. Při tomto stěhování nám byly ještě zabaveny věci, které patří naší rodině již z doby předokupační.

Popis činnosti Adolfa Charouse

Nevíme, kdo je Adolf Charous, odkud k nám přišel, čím byl. Ale víme, že okresnímu sekretariátu soc. dem. strany v Děčíně došla na jeho žádost z Kolína zpráva, kde Charous dříve bydlel, tato informace:

Adolf Charous je šejdrista a byl trestán asi rokem žaláře pro podvod a jeho pověst je špatná.

Počátek činnosti zde, kterou zahájil, třímaje v ruce býkovec, byla slova: »Pánové, toto je naše nová lidová demokracie a tou budu zde v České Kamenici vládnout.« (Protokol sepsaný s p. Dvořákem dne 13. IX. 1945 na SNB.) A skutečně podle těchto slov také vládl.

Od té doby nastal úplně bezprávní stav. Přišla vlna zavírání spousty lidí. Přesto, že zdejší věznice má jen 4 cely, bylo v nich stěsnáno 87 lidí. Na př. předseda NV byl v cele pro jednu osobu společně s 15 ženami, jako jediný muž. Ve věznici, kam měl v každou dobu denní i noční volný přístup kdokoliv z Charousových lidí, byly prováděny »výslechy na vlastní pěst« 19letými partyzány a těmito náhodnými návštěvníky, a to methodami, pro něž název gestapácké je v mnohém případě slabý.

Zprávy o těchto poměrech ve věznici se dostaly do veřejnosti, protože tito »vyšetřující« se svými činy chlubili a zvali své známé, aby se přišli podívat, jak budou vyslýchat. Obyvatelstvo bylo tím silně znepokojeno a zastrašeno, protože krom toho, co se dálo ve věznici, pobíhali po městě lidé z řad komisaře Charouse, ozbrojení automaty nebo pistolemi a důtkami v rukou, prohlašujíce, že setřou každého, kdo se jim postaví na odpor. (Důkazy: výslechem svědků z řad obyvatelstva.)

Lidé, kteří nesouhlasili s tímto jednáním, nebo kteří jakkoliv stáli v cestě, byli zkrátka podle partyzánského slovníku vystřihnuti. To znamená, že jim bylo odňato národní správcovství, byli vyhnáni z bytu, nebo byly u nich vykonány domovní prohlídky tím způsobem, že se do bytu nahrnula řada lidí(asi 20 nebo 25), při čemž zabavoval každý to, co se mu líbilo.

Tímto postupem byli všichni tak zastrašeni, že se neodvážil nikdo vystoupiti proti Charousovi a Dovarovi i když se zde dály věci naprosto nepřípustné.

Česká Kamenice, dne 8. III. 1946.

Podpis: Caidler, Kašpar, třetí podpis nečitelný.

Popis činnosti škpt. Dovary

Asi v polovině června 1945 usadila se v České Kamenici vojenská jednotka, vedená škpt. Dovarou.

Pokud jde o vlastní osobu škpt. Dovary, zjistil předseda býv. nár. výb. Caidler toto: škpt. Dovara po dobu okupace spolupracoval s Němci a již tenkráte neštítil se používati svých obrovských dlaní proti českým lidem. Nejprve působil v cenové kontrole při zemském úřadě v Praze a později přímo u policie (na pověstné čtyřce). O jeho skutečně dobrém poměru k Němcům svědčí ta zajímavá okolnost, že skupina, ve které pracoval (vedoucím této skupiny byl vrchní rada Pelikán a nadřízeným t. zv. Polizeipresident zu Prag), byla ke konci okupace zatčena, pan Dovara však zatčen nebyl.

Když se tito lidé zde do sytosti vyřádili a město náležitě vyplenili, odstěhovali se. Jako památka po nich zbyla nám zde »správní komise« v čele s Adolfem Charousem, která jest kapitolou sama pro sebe.

Mučení Josefa Smetany

Titl. okresní správní komisi v Děčíně.

Josef Smetana, holič v České Kamenici, Koňský trh čp. 190, zast. JUDr Stanislavem Fibírem, advokátem v Teplicích-Šanově, oznamuje následující okolnosti a žádá o jejich nápravu.

Ihned po osvobození republiky dal jsem se do služeb státu a byl jsem jednomyslně zvolen předsedou prvého místního národního výboru v Č. Kamenici, ačkoliv jsem poukazoval na svou chorobu a na to, že moje manželka je německého původu. Když jsem nastoupil místo předsedy, nebylo v Č. Kamenici ani jedno procento Čechů. Tehdy byli jsme postaveni před těžké úkoly: v místě byla velká továrna na letadla, velký koncentrační tábor, mnoho uprchlíků různých národností, domácí německé obyvatelstvo i Němci z říše a městem prošlo celkem asi 6 polských divisí. Měli jsme všichni plné ruce práce a podařilo se nám zajistiti klid a pořádek v obci. Během května přišel do Č. Kamenice inž. Karel Caidler, který se nám dal k disposici a poněvadž se osvědčil, svěřili jsme mu mnoho důležitých úkolů k provedení. Poněvadž jsem poznal, že inž. Caidler jest schopný a rozhodný člověk, navrhl jsem členům místního národního výboru, aby jej zvolili za předsedu a mne této funkce zprostili. Stalo se tak na slavnostním zasedání u příležitosti narozenin pana presidenta republiky za účasti předsedy MNV z Kamenického Šanova. Tehdy jsem musil převzíti na základě volby místo tajemníka MNV v Č. Kamenici a současně také vedení bytového oddělení.

V červenci r. 1945 přišla do České Kamenice skupina partyzánů obojího pohlaví v počtu asi 33 osob, pod vedením

Adolfa Charouse, jehož všichni nazývali komisařem. Také mně na bytový referát byl přidělen člen této skupiny Antonín Hornek, který se mnou spolupracoval a jehož jsem žádal, aby vedoucí místo sám převzal. Ten odmítl a přislíbil mi veškerou pomoc při vykonávání mé těžké funkce.

Po krátké době spolupráce s partyzány nastalo rozčarování, z něhož jsem se po vydatném výprasku vzpamatoval až ve vězení.

Dne 23. července 1945 v poledne přišel ke mně do úřadu vojín OBZ a vyzval mně, abych s ním šel. Před budovou byl jsem očekáván dalšími vojíny s por. Štěpánkem v čele, který prohlásil, že jdou u mne vykonávati bytovou prohlídku. Při prohlídce bytu mně byl zabaven kožený kabát šedé barvy a doklad o tom, že jsem byl za okupace předvolán k odvodu. Po prohlídce byl jsem odveden do sídla OBZ, do t. zv. Hüblovy vily, kde jsem byl předveden před št. kapitána Dovaru. Ten mně zabavil zlaté kapesní hodinky s dvojitým pláštěm, krásně ciselované, a to se slovy, že u něho budou nejlépe uschovány. Když viděl mé předvolání k odvodu, začal mi nadávati germánských sviní, křičel, že se kurvím s germánkou ve třech bytech, mlátil mne do obličeje, říkal, že budu postaven před lidový soud, že budu odevzdán NKVD a poslán na Sibiř, a když jsem poukázal na svůj zdravotní stav a na to, že jsem měl již sedmkrát chrlení krve, řekl, abych si přál dostat chrlení po osmé, abych chcípl, to že bude pro mne nejlepší. Přítomná partyzánka, kterou jmenovali Zdeňka, křičela, abych po sobě olízal na podlahu nakapanou krev, načež četař Svoboda přinesl kbelík s vodou a já jsem musil hadrem krev smýti. Pak jsem byl vržen do sklepa.

Za mé přítomnosti byl nelidsky ztýrán a skopán člen MNV Boba, který musil nakapanou krev vylízati.

Ještě téže noci byl jsem spolu s inž. Caidlerem a Bobou v doprovodu rotného a dvou vojínů OBZ odveden do věznice soudu v Č. Kamenici. Cestou si z nás eskorta činila posměšky a v úřadovně věznice jsme byli uvítáni bitím a ranami býkovcem. Následovalo pak denně do pozdního rána bití a vyhrožování, jehož jsem byl ušetřen pouze já, a to vždy s poznámkou, že jsem souchotinář a že bych jim tam mohl chcípnout.

Dovolávám se spravedlnosti a věřím, že můj případ bude vyšetřen a všichni ti, kdož zneužili svého postavení, budou také náležitě potrestáni. Jen tak mohu opět nabýti víry, že v naší nové republice vládne jen právo a spravedlnost.

Inž. A. Karel Caidler: Informace o mém uvěznění

Jsem absolventem vysoké školy technické — obor strojní inženýrství, narozen 12. VI. 1909 ve Mstišově, okr. Teplice-Šanov, přísl. do Košťan, okr. Teplice-Šanov, povoláním konstruktér, ženat, zachovalý.

Protože jsem byl v Č. Kamenici znám jako čs. důstojník a zde bylo asi 50 Čechů, byl jsem při návštěvě požádán, abych MNV vypomohl tím, že převezmu velení bezpečnostní stráže. Této žádosti jsem vyhověl, protože jsem to pokládal za svoji národní povinnost. Na slavnostní schůzi u příležitosti oslav narozenin presidenta republiky za přítomnosti českého obyvatelstva byl jsem zvolen předsedou MNV v Č. Kamenici, kteroužto funkci jsem vykonával až do svého zatčení 25. května 1945.

Nedlouho potom usadila se v Č. Kamenici vojenská jednotka OBZ, vedena škpt. Dovarou, která MNV úplně ignorovala a prováděla zatýkání a domovní prohlídky zcela samostatně, ze zabavených věcí nikde nic neodevzdala, ačkoliv toho bylo hodně. K prvnímu mému střetnutí se škpt. Dovarou došlo po evakuaci Němců, konané dne 5. VII. 1945, kdy Dovara se dostavil do mé kanceláře v doprovodu několika důstojníků, velitele SNB a vytýkal mi, že není spokojen s výsledkem evakuace.

Po provedení dostavil se na úřad MNV k tajemníkovi Bašatovi MUDr Traube a ohlásil, že bylo v předvečer evakuace dvěma vojíny odvezeno z bytu jeho tchána inž. Scherberle věcí, v nynější ceně asi 1 milion Kčs. Poněvadž se jednalo o tak velkou hodnotu, neprojednal tajemník tuto záležitost sám. Pozval ho na 14. hodinu a oznámil tuto věc mně. Nařídil jsem proto, aby byl pozván též velitel četnické stanice a v přítomnosti nás tří byla sepsána s dr. Traubem informace.

Protože právě v uvedené době došlo nařízení od SNB, podle kterého nesmí nikdo z vojska prováděti domovní prohlídky a zabavovati bez asistence četníků a poněvadž v nařízení bylo výslovně uvedeno, že ten, kdo by takovou prohlídku provedl, má býti zatčen, odevzdal jsem tuto záležitost k vyšetření četnictvu. Při vyšetřování bylo četnictvem zjištěno, že jmenované věci jsou u škpt. Dovary a že byly odvezeny jeho vojáky.

Zároveň v této době přišlo do Č. Kamenice několik lidí, kteří se prokazovali partyzánskými legitimacemi a jež vedl p. Charous. Ten v jednání se mnou a oběma místopředsedy pp. Synkem a Kašparem žádal, aby byl přijat se svými lidmi k spolupráci v NV. Sliboval, že se postará, aby do Č. Kamenice přišli čeští lidé, kteří budou pracovat, starati se, aby hospodářský provoz nerušeně pokračoval, a že všechna jejich činnost bude směřovati k podpoře a k posílení NV. Za všechny tyto lidi a jejich poctivé úmysly že »ručí svou hlavou«. Vzhledem k tomu, že zde byl naprostý nedostatek pracovních sil a hlavně lidí schopných zastávati různá místa, byli přijati s otevřenou náručí ke spolupráci s národním výborem.

Druhý den, t. j. 23. VII. 1945, svolal jsem NV a oznámil členům výsledek svého jednání se škpt. Dovarou. Zároveň jsem oznámil, že za daných okolností nemohu vykonávati dále funkci předsedy NV, kteréžto činnosti jsem obětoval všechen svůj čas i existenci. Všichni členové NV prohlásili, že ani oni za těchto okolností nebudou své funkce zastávati, ale prosili mne, abych svoje místo podržel až do té doby, kdy bude jmenována správní komise. Tomuto přání jsem vyhověl s ohledem na to, aby v Č. Kamenici nenastalo jakési bezvládí.

Po ukončení schůze bylo telefonováno od škpt., aby se k němu dostavili pp. Synek a Kašpar a také já (ustavovala se tam správní komise). Po svém příchodu do Hüblovy vily (bydliště škpt. Dovary), zastihli jsme zde dřívějšího bytového referenta p. Smetanu, do krve zbitého. Musel jsem čekati venku a teprve po chvíli jsem byl zavolán dále. Na otázku, kolik jsem zatkl Němců, jsem odpověděl, že ani jednoho, ale také ani jednoho jsem nepropustil, protože tato činnost jest věcí příslušného referenta a ne předsedy, načež jsem byl vyzván, abych se vzdálil a počkal venku. Když jsem vyšel na chodbu, přistoupil ke mně p. npor. Němec a prohlásil, že mne zatýká, aniž mi sdělil důvody. Byly mi odňaty veškeré věci, které jsem měl při sobě, mimo jiné náprsní taška se 4000 RM a asi 1200—1500 K. V 0.30 hod. jsem byl odveden zároveň s pp. Smetanou a Bobou do městské věznice, kde začalo moje týrání.

Při tom puči proti NV byli zatčeni téměř všichni, kdož měli při NV nějaký úřad, mimo p. Synka a p. Kašpara, kteří měli partyzánské legitimace. Tyto legitimace jim zcela neprávem opatřil p. Charous, ačkoliv nikdy partyzánskou činnost nevyvíjeli.

Když nás přivedli do trestnice, hned na uvítanou jsem dostal facku asi od 18letého mládence, kterou mi dal se slovy: »Proč nestojíš v pozoru?« Byl napomenut četařem, který mě přivedl a který mu řekl, že jsem důstojník, ale zřejmě to na něho nepůsobilo, poněvadž mi vzápětí uštědřil druhou. Pak jsem byl zavřen do cely, ve které bylo 15 žen a já jediný muž. Půdorys této cely byl asi 10 m². Druhý den ráno přišel opět ten 18letý partyzán, který mne tak přivítal, a ptal se: »Proč jsi tady?« Když jsem odpověděl: »Nevím,« dostal jsem opět facku. Po další stejné otázce i odpovědi druhou a tak celkem 4, načež odešel. Zdá se, že do věznice měli volný přístup všichni partyzáni, dokonce i ženy a všichni jejich známí. Každou chvíli totiž se otevřely dveře s poznámkou: »Tak tady je pan předseda« a vešel jeden nebo několik vojáků nebo partyzánů a zkoušeli na mně svoji moc. Na příklad přišli 3 vojáci z místní posádky, a to Svoboda, Pokorný, třetího neznám, ale zjistím si ho a vyprošuji si jejich stíhání. Pokorný se mne tázal, znám-li ho a vytýkal mi, že jsem byl takový frajer, že ke mně přišel a žádal, abych mu dal byt s nábytkem, ale že jsem ho odkázal na bytový referát. S poznámkou: »Tak to máš za to,« mne zfackoval, a když jsem po některé ráně upadl, kopal mne do břicha a do zad, kde jsou ledviny, vyzval abych zase vstal, a políčkoval mne znovu. K tomu na vysvětlenou uvádím, že je asi 20 roků stár, musel spáti s posádkou, a tento byt chtěl jen pro příležitostné návštěvy děvčat. Druhý vojín, Svoboda, člověk několikráte již trestaný, jej pak odstrčil se slovy: »Počkej, aby na mne také něco zbylo,« a předložil mi protokol, sepsaný četnictvem u příležitosti prohlídky u jeho švagra Náprstka, která byla na udání provedena při návštěvě pověřence zprvu již uvedeného p. Krejčíčka, a při které bylo nalezeno tolik věcí, že musely být odvezeny koňským potahem. Za to se mnou jednal stejným způsobem, jako před tím jeho druh a vyhrožoval mi, že budu převezen do koncentračního tábora a vyzýval mne, abych se raději oběsil, protože

vím, co mne tam od nich čeká (konali tam totiž strážní službu). Tlučením mne nutil, abych prohlásil, že jsem zrádcem českého národa, při čemž poznamenal: »To je prosím, pan poručík,« načež třetí vojín jej odstrčil se slovy: »Tak ty seš poručík, tak se podívej, já jsem obyčejný voják,« načež mne zfackoval jako před tím jeho druhové. Tato jejich návštěva se opakovala dvakrát. To všechno se dělo v přítomnosti všech žen se mnou zavřených, které všechno slyšely, ale musely být obráceny čelem ke zdi, a za přítomnosti onoho dozorce-partyzána, který též, když jsem upadl, křičel: Vstaneš, vstaneš!« To vše slyšeli také ve vedlejší místnosti (cele). Vůbec chodil do trestnice každý, kdo měl chuť někoho bít, jako na příklad dva vojáci, kteří ani nebyli z České Kamenice. Také ti mne ztloukli. Tak to trvalo celých 10 dní. Za tu dobu jsem dostal 38—40 facek.

Mimo to jsem byl ve středu 25. VII., po 8. hod. předveden do úřední místnosti, kde byla spousta lidí. Na zemi ležel ztlučený Hlaváček a měl rozsekané nohy bičem, jako rozřezané nožem, a Boba, jenž měl hlavu v umyvadle a tekla mu na ni voda. Když jsem vešel, vyskočil p. Klapka (partyzán), a se slovy: »Nazdar, kamaráde!« podával mně ruku. Když jsem, nevěda, co mám činit, přece mu ruku podával, dal mi se slovy: »Heleďte na holomka, ještě by mi ruku podával!«, takovou facku, že jsem upadl. Přítomný komisař Charous vstal se slovy: »Tak počkejte, mládenci,« a v zájmu pravdy musím přiznat, že mi nabídl cigaretu. Prohlásil, že obdržel dekret od OSK v Děčíně, ale že jím pohrdá, a že tam pojedou také udělat pořádek, jako ho udělali tady.

Ve čtvrtek 26. VII. v 0.30 hod., byl jsem zavolán opět dolů, kde sedělo kolem dokola publikum, složené z partyzánů, civilního obyvatelstva i žen (partyzánek). Přítomni byli též vrchní strážm. Stráník a strážm. Čipera, z jednotky škpt. Dovary, rotný Slovák, jehož jméno neznám, a prostý vojín, jehož jména též neznám. V místnosti byl též Hlaváček, opět ztlučený, a snad i Boba.

Přítomný rotný se mne tázal, pamatuji-li se, že u mne byl, abych mu dal radio a motocykl. Potom mě nakázal svléknout boty a ponožky, vyhrnout kalhoty, lehnout si na záda na zem a zdvihnout nohy. Načež rotný a onen vojín (oba ze složky škpt. Dovary), bykovcem mne řezali do chodidel na bosých nohou a do zad. Když se mi podařilo se vyprostit a postavit se na nohy, byl jsem zfackován, při čemž jsem pojednou ucítil prudké píchnutí a bolest v pravém uchu, počalo mi hučet v hlavě, a když jsem prohlásil, že mi pravděpodobně prorazili bubínek, všichni přítomní se tomu smáli, a přesto, že mi vzápětí z ucha tekla krev, tloukli mne dále. Bylo mi tak špatně, že jsem se potácel, a když jsem byl konečně odváděn do cely, dozorce Jožka (partyzán) mě celou cestu řezal bičem, a v cele, když jsem klesl, otočil bič a rukojetí mě udeřil přes hlavu, při čemž jsem ztratil vědomí. Byl jsem tak zbitý, že jsem nemohl vůbec ležet.

Tímto způsobem byl jsem týrán já, Hlaváček a Boba byli zbiti ještě mnohem více. Hlaváčkovi bylo na př. vyraženo 6 zubů a Boba byl zbit tak, že si vůbec nebyl podoben. Používali dokonce k jeho týrání hole s bodcem, takže Boba ještě po 6 týdnech měl na nohou otevřené rány.

Po 3 týdnech jsem byl převezen do Děčína k okr. soudu. Doufal jsem, že konečně budu předvolán k řádnému výslechu a po něm propuštěn na svobodu. Teprve však po několikeré urgenci mé matky u soudu byl jsem předvolán k výslechu. Bylo však zjištěno, že soud nemá dosud po 6 týdnech vězení trestní oznámení proti mně. Já sám jsem též nemohl podat žádné vysvětlení o svém zatčení a mohl jsem vypovědět jen o svém týrání v kamenické věznici. Trestní oznámení měli proti mně vypracovat vrch. strážm. Stráník a št. strážm. Čipera. Tito oba mne znali a o moji činnosti věděli, a poznali, že tu jde o osobní zájem škpt. Dovary a kom. Charouse — toto oznámení nevypracovali a to proto, že chyběl důvod k mému zatčení a že ani ve věcech u mne nalezených nebylo možno tento důvod nalézti. Z obavy, aby je nestihl stejný osud, jako mne, zařídili si oba své přeložení, a to tak, že vrch. strážm. Stráník se hlásil nemocen (zhroutil se nervově, když byl přítomen mému týrání), odjel a již se do Č. Kamenice nevrátil a p. št. strážm. Čipera odjel na žňové práce a též se do Č. Kamenice nevrátil. Tak uběhlo 6 týdnů, aniž došlo vyšetřující komisi na mne trestní oznámení.

Zdůrazňuji, že jsem byl zatčen bez nejmenšího důvodu, a že ani potom, když vykonali zevrubnou prohlídku mého bytu i úřadu, nepodařilo se jim žádný důvod nalézti. Že hledali tyto důvody skutečně usilovně, o tom svědčila okolnost, že uvěznili i mého nezletilého (15letého) synovce, a bitím ho nutili, aby prozradil, kde mám zakopány šperky a látky, a aby řekl, že jsem byl u strany NSDAP! Kromě toho jednu z uvězněných žen z Č. Kamenice, Annu Maršálkovou, několikrát vyzýval dozorce (partyzán), aby řekla, že jsem měl styk s některou ženou ve společné cele uvězněnou. Za to jí sliboval, že bude propuštěna na svobodu.

Nezůstalo však jen při této oficiální prohlídce mého bytu, neboť v době, kdy jsem byl uvězněn a moje manželka ležela v nemocnici, otevřel si »komisař« Charous můj byt a v doprovodu různých osob jej opět prohledával. Nemohu ještě dnes říci, co vše mi bylo »zabaveno«, protože teprve postupně manželka zjišťuje, co vše chybí.

Nemůže být nejmenší pochyby o tom, že jsem Čech, že jsem vždy byl a jako takový se vždy choval. Přestože jsem se narodil »ještě za Rakouska«, mám všechny školy české, a to jak školu obecnou, střední, tak i vysokou. V pohraničí jsem se narodil, v pohraničí jsem žil; v roce 1938 jsem musil uprchnout a nyní, když po bojích na barikádách v Praze, jichž jsem se zúčastnil jako velící důstojník napadeného úseku, jsem se po osvobození vrátil zpět, jest mi nyní zakazován pobyt v Č. Kamenici a to od lidí, kteří dříve pohraničí ani neznali a nyní přišli s důtkami a terorisují kraj svými gestapáckými způsoby, chtějí si udržet svou moc, kterou získali úskokem, podvodem a násilím, nikoliv však důvěrou obyvatelstva, jako já!

Je tedy nezbytně třeba, aby můj případ byl co nejdříve skončen a tato nesmyslná podmínka mého propuštění odvolána a já se mohl opět vrátit ke své rodině. Zajisté, jako všude na světě, tak i u nás má každý občan svobodnou volbu místa svého pobytu!

Poněvadž můj případ je všeobecně znám nejen v České Kamenici, ale v celém okrese děčínském, je bezpodmínečně nutno, aby můj případ byl nekompromisně vyřešen a vinníci pohnáni k odpovědnosti.

Všechno, co jsem zde uvedl, jest na sto procent pravdivé, a každé své slovo mohu kdykoliv a kdekoliv prokázat, což stvrzuji svým vlastnoručním podpisem.

Česká Kamenice, 11. X. 1945.

Inž. A. Karel Caidler, v. r.

●

Dovolujeme si zde veřejnosti sděliti seznam osob, zúčastněných na hrůzovládě v České Kamenici. Lze doufati, že až budou vytaženy na světlo boží v různých úkrytů, úřady učiní vše, co je třeba. Věříme v českou degestapisaci a denacifikaci, s podotčením, že redakce je ochotna případně pokračovati v dalších odhaleních. Tak dlouho, až budeme šťastni a spokojeni ve svém opět klidném a od plevele a hmyzu očištěném domově, své vlasti.

Galerie provinilců

Pan inž. Karel Caidler, Česká Kamenice, sdělil o teroristech úřadům nedávno tyto podrobnosti:

Odvolávám se na svoje podání ze dne 15. 3. 1946, zaslané těmto úřadům: kanceláři pana presidenta republiky, úřadu předsednictva vlády, ministerstvu národní obrany, ministerstvu spravedlnosti, ministerstvu vnitra a zemskému národnímu výboru.

Mimo Dovary a Charouse zúčastnili se násilností, krádeží a jiných trestních činů také:

1. Npor. František Němec, který byl zástupcem štkpt. Dovary a který ihned po příchodu do České Kamenice vyvolal ve veřejnosti znepokojení svým jednáním. Zpolíčkoval veřejně člena SČM Vladimíra Jágra.

Za mé nepřítomnosti přinutil (předsedu) místopředsedy MNV pány Jaroslava Synka, Česká Kamenice, Máchova 513 a Hynka Kašpara, Česká Kamenice, svolati okamžitě MNV do schůze, které se Němec zúčastnil s několika vojíny, ozbrojenými automaty.

Dne 23. 7. 1945 ve vile Hübel (bydliště štkpt. Dovary), kam jsem byl vylákán, byl jsem npor. Němcem zcela bezdůvodně zatčen a na jeho rozkaz v jedné místnosti této vily uzamčen a byly mi odebrány veškeré moje věci, mezi jiným náprsní tobolka. Z těchto věcí jsem nedostal nic zpět, ani po svém propuštění, přesto, že moje manželka žádala několikráte vydání aspoň zmíněné tobolky s penězi, neboť to byly

naše veškeré peníze a manželka byla právě před slehnutím Poněvadž jí bylo v Hüblově vile řečeno, že tam zmíněná tobolka není, učinila moje manželka oznámení na SNB, že mi byla tato tobolka v Hüblově vile odcizena.

Téhož dne, t. j. 23. 7. 1945, provedl npor. Němec spolu s por. Štěpánkem, několika vojíny a t. zv. partyzánkou Zdenkou (Sýkorovou, roz. Hofmeistrovou), bez asistence četníků a bez vědomí národního výboru domovní prohlídku v mém bytě. Při této prohlídce odcizil nám divadelní kukátko, ačkoliv jej manželka upozornila, že jest to kukátko civilní, které mi bylo zapůjčeno při bojích na barikádách panem Františkem Inderem, Dvůr Chrást, jak patrno z přiloženého dopisu, kterým mne Inder upomíná již po třetí o jeho vrácení. Právě tak, přes upozornění mé manželky, odcizil dva nepromokavé pláště a několik rysů a různé výpočty ze stavby motorů. Oba zmíněné pláště byly koupeny v dubnu 1945 ve Kdyni na Šumavě na poukaz, kus po 250 K.

Dále mi vyprávěl pan Oldřich Čermák, který dělal jednotce štkpt. Dovary důvěrníka, že npor. Němec si v jeho přítomnosti a se svolením Charouse vyměňoval na MNV hodinky — kus za kus — odnášel si čínský porcelán a jiné cenné věci. Tento Oldřich Čermák byl, jak jsem již uvedl, důvěrníkem této jednotky a mimo to referentem OSK v České Kamenici, důvěrníkem Charouse a důvěrníkem KSČ. Tyto jeho funkce mu umožňovaly, že mohl dokonale se seznámit s tím, jak Dovara a ostatní obvinění drancovali národní majetek, zneužívali svého úředního postavení a dopouštěli se různých jiných trestních činů. Mimo to npor. Němec musil vědět o tom, že jemu podřízení vojáci drancují a přesto proti nim nezakročil; rovněž mu bylo známo, že maso, kterým se i on stravoval, je z černých porážek. Na př. přinutili Vladimíra Kodyma z České Kamenice, který byl v té době komisařem v jedné obci v soudním okrese Česká Kamenice, aby jim vydal i vepře a krávu. Ten byl pro to později také uvězněn a vyšetřován u okresního soudu v Děčíně, na zákrok OBZ bylo však vyšetřování zastaveno přesto, že Kodym se doznal a že vypověděl, že maso vydal jednotce štkpt. Dovary v České Kamenici.

2. Por. Štěpánek, křestní jméno a nynější pobyt neznám, vypáčil dne 22. 7. 1945 garáže MNV v České Kamenici a odvlekl odtud dvě osobní auta zn. Mercedes a DKW, ačkoliv byl mou manželkou upozorněn, a bylo mu to též známo již před tím, že jsou to vozy civilní a že patří MNV.

Dne 23. 7. 1945 ve 3 hod. 30 min. ráno provedl prohlídku v bytě mé sestry Josefy Stankové, nyní bytem v České Kamenici, náměstí dr. Ed. Beneše čp. 272, společně s t. zv. partyzánkou Zdenkou a jedním vojínem, opět bez četnické asistence a bez vědomí MNV... Zpřeházeli celý byt, na př. vyházeli z postelí peřiny a matrace na zem a do toho nasypali obsah všech zásuvek. Všechny cenné věci odcizili. Ze zásuvky nočního stolku partyzánka Zdenka spolu s vojínem vzali následující cenné věci: stříbrný náhrdelník s brouseným akvamarinem, zlatý náramek, stříbrnou pánskou tabatérku, těžkou, civilní dalekohled, jedny zlaté dvouplášťové hodinky se silným zlatým řetězem. Kromě toho přinutila partyzánka Zdenka moji sestru, aby jí vydala zlaté náramkové hodinky (dámské) se zlatým řetízkem, které měla na ruce. Z kuchyňské kredence vzal vojín synovcovy porouchané, stříbrné náramkové hodinky a 50 cigaret, opět majetek mého otce. Kromě toho odnesli Zdenka a vojín 1 stříbrné kapesní hodinky, majetek mého švagra, 1 gumový civilní plášť do deště synovcův a radio zn. Telefunken.

Partyzánka Zdenka počínala si vůči mé sestře velmi hrubě a když vedle radia našla zeměpisný atlas, ve kterém byly poznámky, psané mou sestrou při poslechu cizího rozhlasu ještě z doby okupace, prohlásila: »Podívejte se, ta potvora umí česky psát.« Když jí moje sestra na vysvětlenou řekla, že je Češka, rozpřáhla se proti ní se slovy: »Řekni to ještě jednou a já ti ji cáknu.«

Poručík Štěpánek přinutil moji sestru, aby mu vydala fotografický aparát. Dále vzal por. Štěpánek krabici se sbírkou poštovních známek v ceně nejméně 60.000 Kčs, vydělanou kůži ze psa mé sestry a náprsní tobolku s osobními doklad a 400 RM.

Tentýž por. Štěpánek se zúčastnil bytové prohlídky v mém bytě a osobně z něho odcizil: koženou psací mapu, 150 cigaret zn. Detva, 40 dkg tabáku, 1 láhev likéru (kmínka), manželčin cestovní necessaire.

3. Josef Habžuda, nar. 28. 5. 1922 v Dubnici n. Váhom, bytem: Jáchymov, čp. 701, jest oním rotným, o kterém se zmiňuji ve své informaci, podané dne 15. 3. 1946, označené IV. úřadům, shora uvedeným, který si mne dal v noci o půl. 1. hod. předvolat do úřední místnosti okresního soudu v České Kamenici a za přítomnosti tam svolaného publika mi nařídil svléci boty, ponožky, vyhrnouti kalhoty, lehnouti si na záda, načež mne spolu s obyčejným vojínem, rovněž z jednotky štkpt. Dovary, jehož jméno však dosud neznám, býkovcem švihali do bosých chodidel, nohou, do zad a vůbec, kam se jim podařilo mne zasáhnout. Mimo to jsem byl políčkován tak, že mi byl proražen ušní bubínek pravého ucha.

To může dosvědčit Václav Volák, bytem v Čes. Kamenici (Dolní) vrchní strážmistr v té době v České Kamenici, nyní někde na Mělnicku a strážmistr Čipera, nyní snad vedoucí stanice SNB někde na Liberecku, kteří byli též přítomni. Toto týrání odůvodňoval Habžuda tím, že jsem mu — jako předseda MNV — nedal motocykl a radioaparát, při čemž jako na vysvětlenou dodával, že jsem si jistě myslel, že oni, vojáci, nemohou zavřít a ztlouci takového pána, jako jsme já.

4. Rudolf Klapka, nar. 17. 9. 1907 v Kolíně, bytem Čes. Kamenice (Dolní), Děčínská silnice č. 3, švagr Adolfa Charouse, který měl rovněž partyzánskou legitimaci, vydanou Charousem, jest jedním z hlavních vinníků. Na jeho popud totiž byl zavřen a nelidský ztýrán František Jelínek i jeho syn Antonín, jak je uvedeno v jejich informacích, které jsou též přiloženy k mému podání ze dne 15. března 1946, a to proto, že se chtěl zmocnit národní správy fy A. Purkert, obchod s uhlím a dřívím v České Kamenici, kteroužto národní správu měl právě František Jelínek. Také se mu to podařilo a je národním správcem této firmy dodnes.

On také terorisoval obyvatelstvo v České Kamenici, neboť pobíhal po městě s býkovcem v ruce a s pistolí za pasem, při čemž vyhrožoval, že setřou každého, kdo se jim postaví na odpor, právě tak, jak to učinili s národním výborem.

5. Jan Combala, nar. 16. 4. 1925 v Rapovicích na Slovensku, toho času neznámého pobytu, je onen Jožka Slovák, o kterém se zmiňuji ve své informaci čís. IV. Ten mne ztloukl tak, že jsem ztratil vědomí a týral též ostatní, jak je uvedeno ve výpovědích, přiložených k mému podání ze dne 15. 3. 1946 (Jelínková). Combala si počínal se zvláštní surovostí a byl nejobávanějším dozorcem v místní trestnici. Sám jsem viděl, jak ztloukl nějakého Rusa nebo Poláka býkovcem do obličeje. Mimo to jsem v cele, ve které jsem byl uvězněn spolu s 15 ženami, viděl Annu Maršálkovou z Čes. Kamenice, Kapelní ul., jím tak ztlučenou, že byla samá podlitina na celém těle, oko měla tak oteklé, že ho nebylo vůbec vidět, a byla dlouhou dobu v bezvědomí.

6. Jan Vondruška, nar. 3. 5. 1926 v Praze, bytem Česká Kamenice, Filipovská 56, byl stejně surový jako zmíněný Combala. Přiváděl do trestnice také vojáky, kterými jsem byl surově týrán. Tímto Janem Vondruškou jsem byl také na př. tlučen nabitou pistolí do obličeje. Bolest, kterou mi tím způsobil, byla nepoměrně menší, než nebezpečí ohrožení života, neboť s touto pistolí neuměl vůbec zacházet a nad to byl v podnapilém stavu.

Kromě toho nemohu zapomenout na události, o kterých se též zmiňuji ve svém udání na Adolfa Charouse, podané dne 16. 11. 1945 na OSK v Děčíně, kdy byla zbita dívka, jejíž jméno jsem již zapomněl, takže se pokálela a dalším bitím byla přinucena, tyto své výkaly sníst. Tato příhoda se udála takto: Tato dívka byla uvězněna se mnou ve společné cele a byl jsem svědkem, když byla odváděna dolů na dvůr, odkud jsme všichni vzápětí slyšeli hrozný křik a rány. Když byla přivedena zpět, byla samá podlitina, potácela se a ústa měla silně potřísněna výkaly. Prosila nás o trochu vody, aby si mohla aspoň ústa vypláchnout, nemohli jsme jí však vyhovět, poněvadž jsme sami po celý den nedostali ani trochu vody a černá káva byla vypita ihned, jakmile byla donesena. Dívka nám potom vylíčila, co se dole událo a řekla nám, že se této surovosti dopustili Jan Vodruška a Jan Combala.

Kromě toho tento Jan Vondruška ukradl všechno, co nám uvězněným z domova přinesli, vše přijal, ale nic z toho neodevzdal.

7. František Pošepný, nar. 12. 10. 1922 v Lounech, bytem Česká Kamenice, Kamenicko-Šenovská 146, je vlastně vinen tím, že Adolf Charous se svou tlupou t. zv. »Partyzánů« přišel do České Kamenice. Byl v České Kamenici již v době okupace. Až do doby, kdy jsem převzal velení městské civilní stráže, byl jejím členem. Hned však druhého dne po mém převzetí tohoto velení odešel s odůvodněním, že se vrací do Loun. Někde na své cestě se setkal s Charousovou tlupou partyzánů, kteří právě tak jako tady řádili na Postoloprtsku

a na Teplicku. Z obou míst však byli vyhnáni a proto je Pošepný přivedl do České Kamenice, kde se spojili s Dovarou a násilím strhli na sebe moc ve městě. Protože jedině Pošepný byl obeznámen s poměry, byl to jistě on, který obviňoval a udával Dovarovi a Charousovi české lidi, kteří byli potom těmito zavíráni a týráni. Sám se tohoto týrání také zúčastnil, neboť chodil v noci do věznice, kde se zúčastňoval pitek, konaných dozorci partyzány v přítomnosti německých žen. Ztýral na př. Antonína Jelínka, jak jest uvedeno v informaci příl. 9. Mimo to se zúčastňoval domovních prohlídek, při čemž si vedl neobyčejně surově. Četnictvo na př. vyšetřilo, že ztýral starého muže tím způsobem, že mu probodal vidličku ruku tak, že stařec ochroml. Na úřadě, kde je zaměstnán, trhal lidem osobní doklady, ač k tomu nebyl vůbec oprávněn a zpolíčkoval prý na tomto úřadě americkou příslušnici, jejíž jméno neznám.

8. Josef Pokorný, nar. 16. 11. 1919 v Čakovičkách, bytem Varnsdorf, budova okresního soudu. Jest to onen vojín, o kterém mluvím ve své informaci, že mne tloukl proto, že jsem mu nedal byt s nábytkem. Ač byl členem místní posádky a neměl v trestnici co dělat, chodil tam jen proto, aby mohl vězně tlouci. Působil dojmem, že mu toto týrání vězňů činí zvláštní potěšení.

9. František Vrňák, nar. 3. 4. 1925 v Praze, bytem Aš, Alešova č. 5. Byl do věznice dosazen Charousem k hlídání vězňů. Také mne tloukl a pouštěl do cel vojáky, aby mohli vězně tlouci. Když měl službu, nechal nás třeba 24 hodin bez vody a nemohli jsme ani vynést kbelík s výkaly, ač byl docela plný.

10. Zdeňka Sýkorová, roz. Hofmeistrová, nar. 22. 3. 1924 v Byjadlech, bytem Česká Kamenice, Koňský trh 627. Tato t. zv. partyzánka se s neobyčejnou horlivostí zúčastnila domovních prohlídek. Měla volný přístup do věznice jakožto věrná spolupracovnice Charousova a tak také tloukla vězně bykovcem, ohrožovala je pistolí a pod. Jako konkretní případ uvádím případ Antonína Jelínka, vylíčený v příloze č. 9, v mém podání ze dne 15. března 1945. Nutila zbité vězně, aby s podlahy lízali svou krev. Chování této ženy vzbuzovalo obzvláštní odpor, poněvadž se jednalo o ženu a působilo dojmem úchylnosti.

11. Terezie Machuldová, nar. 7. 11. 1922 v Krasličích, bytem Česká Kamenice, Kamenicko-Šenovská 132. Byla členkou Charousovy tlupy, chodila do věznice, byla také v mé cele a byla též přítomna tomu, když jsem byl týrán. Sama se též zúčastnila týrání vězňů, na př. Boby a j.

Tyto osoby byly již četnictvem vyšetřovány a udání bylo zasláno pod č. j. 2145/46 ze dne 30. 6. 1946 státnímu zastupitelství v České Lípě a pod tímtéž číslem jednacím vojenskému prokurátoru v Litoměřicích.

O tom, že Charous sám — jak ve svém úřadě, tak i mimo úřad — české lidi tloukl, uvádím tyto svědky:

František Fousek, nar. 18. 8. 1904, Banín, okr. Polička, bytem Česká Kamenice, Na vyhlídce čp. 151. Jeho ztloukl Charous v úřední místnosti, v úředních hodinách, kam se Fousek dostavil na úřední výzvu, zcela bezdůvodně tak, že se o něho pokoušely mdloby, přesto, že je to Čech, zaměstnanec Severočeských elektráren a otec 4 dospělých dětí.

František Šimůnek, autodopravce, Falknov-Kytlice, který byl též Charousem na úřadě zbit.

Cyril Zatko, nar. 27. 4. 1901, Ostratice, okr. Bánovce, tovární dělník, bytem v České Kamenici, Malé Benátky 23. Zatka ohrožoval Charous pistolí, když se zastavil u něho ve vile, chtěje mu přát příjemné vánoční svátky.

život a instituce

Edvard Cenek

Balada o očích topičových

Nedávno se v domě inženýrů SIA sešlo na debatním večeru o elektrisaci našich drah asi sto inženýrů, tak zvaných elektrikářů a strojařů. Dvě přednášky měly vyprovokovat a vyprovokovaly účastníky k diskusi, proč se u nás neelektrisují dráhy, a slyšeli jsme klání a potýkání elektřiny s párou, kterému dal správný směr improvisovaný mistrný projev inž. Vladimíra Lista, profesora vysoké školy technické v Brně.

Právem se technicky rozdurdil nad obhajobou páry, a byl rád, že se mu dostalo cti zkřížit kordy se strojaři, aby jim od plic pověděl, co to elektrisace znamená.

Oba přednášející i někteří debatéři kladli hlavní váhu při zdůrazňování potřeby elektrisace našich drah na to, že by stát ročně ušetřil asi tři miliony tun uhlí, kdyby elektrisoval své trati. Vypočítávali, co znamenají tyto 3,000.000 tun, jak jsme dnes na tom špatně s uhlím, jak jiné státy rychle elektrisují, jak se před touto válkou dalo jeti elektrickou lokomotivou z Berlína až do Regia di Calabri jižně od Říma, ovšem po vyhnutí se Československu. Bylo opravdu s útrpným úsměvem většiny naslouchán vývodům strojaře, který temperamentně prohlašoval, že moderní parní lokomotivy využívají tepla, získaného z uhlí (ó, jaký zázrak) až na deset procent — elektrická pracuje s účinností 30—40 proc. Končil táborově: Nekupujme si na smoking, když nemáme na košili.

Strojům dřinu — lidem otročinu

Je však elektrisace otázkou smokingu nebo košile? Elektrisace je, řekl prof. List, otázkou kultury! Je otázkou vyšší úrovně, je otázkou, na níž musí mít zájem každý úředník, každý dělník, především dělník, pracující manuálně. A připomněl, jakou strašlivou dřinu, otročinu musí vykonat topič na lokomotivě. To je balada o očích topičových, když člověk náhle z úst technika slyší, že topič cestou jen z Brna do České Třebové musí přiložit pod kotel lokomotivy během čtyř hodin 70 metráků (slovy: sedmdesát metráků) uhlí. Kolikrát otevře dvířka kotle, kolikrát pohlédne svýma očima do ohniště, jež nenasytně požírá metráky našeho uhlí? Představí si laik, co to znamená přehodit s místa na jiné místo za čtyři hodiny (někdy jen za tři) 70 metráků uhlí, tedy tři velké fůry? A k tomu navíc sálal proti topiči i strojvedoucímu v lednu, v únoru, ba i v prosinci s jedné strany žár 50stupňový, a s druhé strany pálil desetistupňový mráz.

Nejde jen o těch ubohých, mučených 5000 topičů-otrokářů uhlí, které mají ČSD. Jde také o statisíce dělníků, kteří dojíždějí do továren vlakem. Prof. List uvedl, že do Brna přijíždí denně ze širokého okolí města na 40.000 pracujících — ti všichni dřou v dílnách a podnicích nejméně 8 hodin denně, ale ve vlaku ztratí ještě další dvě až tři hodiny, počítáme-li cestu na nádraží, čekání, jízdu a cestu z nádraží domů. Kolik desítek tisíc dělníků přijíždí do Prahy, do Plzně, do Hradce Králové, do Ostravy? Kolik milionů hodin ztrácíme denně tím, že dělník nejezdí ve vlaku dobře a rychle, že musí ráno vstávat již ve čtyři hodiny a vracet se k rodině mnohdy až v osm hodin večer? A jezdí ve vozech nevytopených, zabedněných, nezdravých, ve většině neosvětlených, takže v nich nelze ani číst, ani dělat cokoli jiného kloudného (ženy vyšívat, háčkovat, plést). Musí jen planě civět do tmy, hovořit o ničem, mlčky čekat a mrznout, hladovět.

To není výtka dnešním drahám

Naše dráhy nešly s duchem doby — což není výtka drahám nebo ministru či ministerstvu dopravy. Modrá armáda je na svém místě, se sebezapřením a za nejtěžších podmínek zdolává svůj úkol. Železničáři ve dnech revoluce pomáhali občanstvu, železničáři za války kryli přepravce s potravinami do měst, železničáři se v této zimě zapsali zlatým písmem do dějin naší dopravy. Ale doprava jako celek, jeho vedení, ustrnulo. Technicky jsme v dopravnictví třicet let spali. Věřil by někdo, že v roce 1857 dojel osobní vlak z Prahy do Olomouce v kratším čase než v roce 1947?? Dnes je průměrná rychlost většiny osobních vlaků dálkových kolem 25 km za hodinu. Z Brna se do Prahy nedostanete osobním vlakem dříve než za devět hodin

spíše za 10, za 11 hodin, tedy s průměrnou rychlostí 23—25 km za hodinu. Před lety byla — 28 km! A věřili byste, že dne 22. prosince 1893 přinesly Národní listy č. 354 na 3. stránce v denních zprávách tuto lokálku?:

»Vlak se opozdil. Dne 21. t. m. opozdil se vlak osobní státních drah č. 214, z Prahy v 9 hodin 18 minut odjíždějící, o 7 minut, poněvadž byla kolej jedním vyšinutým vozem zastavena.«

Stačily by dnešní noviny na zaznamenání všech zpoždění?

Jak je to s elektrisací na území dnešní republiky? Trati jsme elektrisovali v roce 1902 (trať Tábor—Bechyně), r. 1912 (Tatranská vicinální dráha a místní dráha Ostrava—Karvinná), r. 1916 (Teplá—Trenčanské Teplice) a od těch dob — nic. Nic, kromě pražských nádraží r. 1928, což dnes nemá praktické ceny. 31 let se v elektrisaci drah nic neučinilo a ještě několik let se asi nic neučiní, kromě — plánů, že se připraví plány na elektrisaci 1000 km tratí...

»Řekněte mně, čím to je, že v roce 1902—1912 jsme byli podnikaví, stáli jsme mezi prvními na světě a že jsme od těch dob umrtvení? Trpíme snad nějakou duševní avitaminosou? Kde to vězí, že jsme v technice dopravní najednou tak zaostalí? Bolí mne srdce, když se dívám na ty topiče, kteří překládají desítky metráků uhlí z tendru pod topeniště v několika hodinách, bolí mne u srdce, když vidím naše dělníky, v jak nemožných poměrech dojíždějí do práce, když si uvědomím, že ve Švýcarsku, ve Švédsku, v Norsku, ba mnohde i v Italii jde dělník do práce čistý, z práce také tak, že ji zahajuje odpočatý a neunavený trmácivou cestou. V tom jsme nejnesociálnější snad v celé Evropě, jak u nás jezdí dělníci do práce a z práce,« rozohnil se ve správné argumentaci prof. List k inženýrům.

Žába na prameni — uhlobaroni

O výhodách elektřiny na dráze jen několik čísel: parní lokomotiva může u nás ujeti ročně asi 50.000 km. Elektrická by ujela 150.000—200.000 km. Při tom parní musí vždy obsluhovat dva, někdy i tři lidé, elektrickou jen jeden — v rukavičce, čistý, bez těžké práce. Parní vlaky dobře známe. Po cestě z Prahy do Brna nebo do Bratislavy či do Košic je cestující špinavý. Všechny oddíly jsou zaprášené, na všech lavicích leží drobný popílek, ruce máme jako kominík, ušpiněné límce abychom obraceli nebo si vzali hned čistý, okna bývají neprůhledná s rozmazanými šmouhy. Elektrický vlak je čistý od první do poslední stanice. Cestovní rychlost parní lokomotivy už přišla na přetřes. Elektrická lokomotiva jede stokilometrovou rychlostí a daleko rychleji se rozjíždí a nepoměrně lépe táhne do kopců.

Na trati se stoupáním 17promilovým rychlost parního stroje, táhnoucího 500 tun, klesne ze 110 km na pouhých 23 km. Rychlost elektrické za stejných okolností klesne jen na 83 km. Čím více stanic na trati, čím nerovnoměrnější trať, tím citelněji se projeví výhody elektrické lokomotivy. Pro větší rychlost umožňují elektrické vlaky hustší dopravu, kratší soupravy, lepší službu veřejnosti...

Trpíme duševní avitaminosou, že jsme od r. 1916 nepohnuli s otázkou elektrisace našich drah, až na zcela nepatrné výjimky?

Slyšeli jsme při debatě strašlivou obžalobu jedné skupiny panstva první republiky. Uhlobaroni měli zájem na tom, aby se prodávalo ČSD jen uhlí, aby se dělníci, topiči, nakladači dřeli, aby uhlobaroni měli pevné, stálé odbytiště čtyř či pěti milionů tun uhlí ročně. Proto zdržovali a sabotovali každý plán na elektrisaci. Dnes nemáme uhlobaronů. Pohneme s touto otázkou?

Kdo je vinen?

A ještě něco velmi závažného jsme slyšeli na tomto klání, rubání a potýkání inženýrů. Už před 20 (dvaceti) lety navrhoval prof. List pro Prahu podzemní dráhu. Plány jsou dnes připraveny do posledního hřebíku. Jen práci zadat! Ale jak se známe, sotva se s tím pohne do několika let. Proto půjdou na slet příštího roku dvě třetiny návštěvníků pěšky. I sebe lepší organisace dopravy tramvajemi, autobusy, trolejbusy, taxíky a soukromými auty nemůže dopravit na Strahov z vnitřní Prahy a z periferie v určeném čase více než třetinu očekávaných návštěvníků o hlavních dnech sletových. Proto musí všechno cvičící členstvo (jde asi o 40.000 lidí) bydlet přímo vedle sletiště v šatnách, proto se tam musí postavit město pro 40.000 obyvatelů, stavět nákladná kanalisace, vodovod, teplá voda a všechno ostatní, co takové slušně velké město musí mít.

Kdybychom byli bývali deset let po podání návrhu začali se stavbou, pravděpodobně bychom v roce 1948 jezdili už aspoň na jedné trati. A kdybychom třeba ještě dnes zahájili stavbu podzemní dráhy v Praze, jel by po ní první vlak — r. 1958 (nestane-li se nic s atomem), tedy pravděpodobně před XIV. všesokolským sletem.

A poslední závažná okolnost: Sovětský svaz bude v první poválečné pětiletce elektrisovat 5320 km tratí, (pět tisíc tři sta dvacet km), my v dvouletce — ani jediný metr!

Kdo je vinen? Kde je chyba?

otázky a odpovědi

Ferdinand Peroutka

Voláme brigádu porozumění

Poněvadž pan Gustav Bareš, tato representativní postava komunistického novinářství, přece jen dokončil už před vánoci v »Tvorbě« svou odpověď na náš článek »Jak hovořit«, nastává povinnost vrátit se k starému thematu. Znovu se omlouváme, že bude nutno zabíhat do podrobností, znovu se obáváme, aby to někdy nevypadalo jako to nejnesympatičtější, co se může vyskytnout: jako svár o slůvka, o to, co někdo řekl nebo neřekl. A přece je nutno vydržet. Problém zůstává: zda je možno u nás aspoň jednou uskutečnit věcnou diskusi. Řekli jsme posledně, že »naše diskuse vypadají tak, jako když dva divoši, každý ve svém vlastním pralese, tančí válečný tanec«. I po odpovědi p. Bareše, snad zejména po ní, tak vypadají. Přijali jsme jeho nabídku diskuse. poněvadž ohlásil, že chce objasnit poměr komunistů ke svobodě a poněvadž slíbil, že to bude rozhovor. Rozhovor má svá pravidla, z nichž hlavní je toto: mluvit k věci. Nepředpokládali jsme, že p. Bareš se natře všemi válečnými barvami, co jich má ve svém hrníčku. Ale absolvovavše pohled na jeho válečný tanec, činíme ještě jeden pokus o opravdový rozhovor.

●

Jestliže se v něčem mýlíme, prosíme, abychom byli opraveni. Když se stalo, že ze »Svobodného slova« byl vypovězen divadelní kritik dr. J. Trägr, vyzval nás, není-liž pravda, p. Bareš, abychom se společně rozhovořili o tom, byla-li v tomto případě porušena svoboda, na níž nám všem tak záleží. Napsal: »Vyjasněme si tedy pojmy, neboť nic nemůže lépe prospěti věci jednoty a dohody.« My jsme odpověděli, že nám nezbývá, než nabídku přijmout: Vybrali jsme tedy, není-liž pravda, z článku p. Bareše třináct bodů, které uvedl jako důležité, řekli jsme svůj názor na dvanáct z nich, a prosili, aby p. Bareš postavil svůj názor proti našemu. Řekli jsme, že o bodu třináctém s ním nebudeme hovořit: jednak proto,

že nemá s případem dr. Trägra nic společného, jednak proto, že nebudeme s emigrantem mluvit o věcech, jimž ze své dálky nemohl porozumět. Měli jsme si tedy, neníliž pravda, vyjasnit pojmy na dvanácti bodech, vybraných z článku p. Bareše.

Snad někdo laskavě spočítá, kolik sloupců »Tvorby« obsáhla nynější odpověď p. Bareše; rozsahem se blíží největší poválečné politické publikaci. Je to pozoruhodná směs povídavosti a mlčenlivosti. Autor zároveň mluví mnoho i málo. Málo o dvanácti bodech, které se mu náhle nějak zprotivily, mnoho o všem jiném. Mnoho mluví o Šaldovi, Nietzscheovi, Kondelíkovi, o roku 1921, o Řecích a Indech, o tom, kdo se lépe osvědčil jako obránce demokracie, zda demokrati nebo komunisté, o rozdílu mezi první a třetí republikou, o domácím a zahraničním odboji, o Beranovi, Preissovi a Hodačovi, o platech státních zaměstnanců, o dějinách minulých, přítomných a budoucích. Když už jste překonáni a jste ochotni uznat, že je vskutku nejobšírnějším autorem moderní doby, náhle se jeho výraz mění a on si počíná téměř jako muž, který složil slib mlčení. Po důkazu, že ovládá umění mnohomluvnosti, podává i důkaz, že ovládá umění úsečnosti. Kdy toto? Kdykoliv se přiblíží jednomu z dvanácti bodů, jež byly předmětem rozhovoru, kdykoliv se má vrátit k tomu, o čem začal mluvit, případu dr. Trägra. Co si počít s tímto zmatkem, ve kterém pan Bareš střídavě užívá methody obšírných výkladů o tom, nač nebyl tázán, a methody mlčení o tom, nač tázán byl?

Je třeba učinit s tímto zmatkem, co s každým jiným: pokusit se zavést do něho pořádek. Číslice jsou znamenitá věc, jde-li o to, aby se nic neztratilo. Poněvadž jsme z opatrnosti očíslovali dvanáct bodů diskuse, upozorňujeme p. Bareše, že není pravděpodobno, že na ně zapomeneme. Budeme jeho odpověď posuzovat podle toho, co odpovídá na dvanáct bodů, ne podle toho, co praví o Nietzscheovi. Jestliže si myslí, že je poměrně snadno utopit každou věc ve spoustě slov, nechť si uvědomí, že tato methoda má úspěch jen tenkrát, když druhý si ji dá líbit. Pan Bareš ještě pozná, že, vyzývaje k rozhovoru, pustil se do těžšího podniku, než si představoval. Kdyby potiskl ještě dvakrát více sloupců »Tvorby«, než jak učinil, kdyby zatáhl do debaty Platona a Sokrata, kdyby vedle toho všeho, co nám již vyložil, vykládal ještě, že ve Španělsku není demokracie a že Hitler byl zlý muž, že v létě bývá teplo a že koně žerou oves, kdyby ke každému slovu, které již pronesl, připojil ještě deset dalších, přece neunikne nutnosti odpovědět na oněch dvanáct bodů, poněvadž mu tu nutnost budeme připomínat. Máme za sebou dlouhá léta polemik s agrárním senátorem Vraným a s Jiřím Stříbrným, kteří oba ovládali methodu nemluvit k věci aspoň stejně mistrně, jako p. Bareš; je vskutku velmi nepravděpodobno, že bychom se dali ošálit způsobem tak starým a tak primitivním. Nikoliv, p. Bareš má před sebou dvě možnosti: buď odpoví na to, o čem byla řeč, anebo všude rozhlásíme, že nemůže odpovědět, že se bojí odpovědět, že začal rozhovor a že ho potom opustily síly. Jsme povinni osvojit si tuto houževnatost: způsob našich polemik je veřejné zlo. Je třeba, aby aspoň jeden muž se dozvěděl, že to tak nejde.

Pan Bareš začal svou odpověď slovy: »Pan Peroutka si o to řekl, abychom si s ním pohovořili«. Za prvé, jak každý ví, není to pravda, k rozhovoru vyzval p. Bareš. Je jen tak zmaten, že svou výzvu pokládá za mou, jako své otázky pokládá za mé otázky od té chvíle, co poznal, že není zcela snadno na ně odpovídat. Za druhé, nemýlíme-li se, je tón této věty lehce výhružný a rovná se asi tomu, jako když herec na divadle začne koulet očima. Reagujeme na to jen proto, aby p. Bareš věděl, na čem je: ani ještě hrozivější koulení očima není v tomto případě dosti účinným prostředkem, aby se vyhnul bez našeho protestu odpovědím na to, o čem sám začal hovořit.

Na konci své odpovědi praví p. Bareš: »Zbývá, abychom si objasnili ještě několik podrobností, které se netýkají podstaty rozhovoru.« Podivné to prohlášení na konci seriálu, kde více než devět desetin se netýkalo podstaty rozhovoru. Ale poněvadž nechceme, jak je spravedlivo, od p. Bareše více, než jsme sami ochotni učinit, prohlašujeme, že ovšem odpovíme na každou otázku, kterou nám položí, že dokonce toužíme na ně odpovědět, a že se trochu musíme přemáhat, abychom se hned nepustili do odpovídání. Velmi rádi vyložíme, proč jsme byli v první republice ve sporu s komunistickou stranou, proč jsme se dostali do polemiky s F. X. Šaldou a všechny ostatní věci, které p. Bareše zajímají. Je k tomu třeba jistého odříkání, jestliže se zdržujeme nepostaviti již nyní vedle citátů z F. X. Šaldy, které p. Bareš uvádí, jiné citáty z Šaldy, kde se vyjadřoval o komunistech. Odpovíme na vše pod dvěma podmínkami: že p. Bareš uvede zmatek své polemiky, v němž se nevyznáme, sám trochu do pořádku, a seřadí a očísluje otázky, abychom věděli, nač si přeje odpověď. Druhá podmínka je ovšem ta, že p. Bareš nejdříve odpoví na dvanáct bodů, jež jsou východiskem naší debaty. To jest jedním z obecně uznaných zákonů rozhovoru: vyřídit jednu věc po druhé. Myslíme, že je to rozumný požadavek. Nechť se p. Bareš neobává: nepřijde o žádný zápas, do kterého má chuť.

●

Nyní ovšem se vraťme k dvanácti bodům.

1. Pan Bareš napsal, vyzývaje nás k rozhovoru, že jsme »tleskali k vyhazovu dr. Trägra«, a že to, co se mu stalo, jsme vydávali za »nektar svobody«. Ocitovali jsme tedy, co jsme o případu dr. Trägra napsali, a tázali jsme se, měl-li p. Bareš na základě tohoto textu právo k svým úsudkům. Tu však již začíná ono velké neodpovídání, tu již p. Bareš vystupuje jako mlčenlivec. Odpoví? Neodpoví? Kdož ví . . .

2. Ptali jsme se, zda všechny naše politické strany jsou si podobny v tom, že nedovolují, aby v jejich orgánech se psalo proti linii strany nebo proti jejím ministrům, nebo zda je v tom zvláštnost strany národně socialistické. Opět žádná odpověď. Mlčení representativní postavy komunistické žurnalistiky pokračuje. Rozhovor se nerozvíjí.

3. Řekli jsme, že všechny naše politické strany ukládají svobodě projevu to omezení, že ve svých orgánech nedovolují psát proti sobě nebo proti svým representantům. Ptali jsme se p. Bareše, zda »je ochoten ne před dětmi, ale před lidmi, kteří znají naše poměry, říci, že to není pravda«. Nevíme, je-li ochoten nebo není ochoten, neboť to nemůžeme z jeho mlčení poznat. Snad se mu chce říci, že komunistická strana si tak nepočíná. Nechť to tedy řekne, jestliže se odváží.

4. Napsali jsme: »Jsme oprávněni pokládat za konec svobody ten stav, kdy redaktoři otiskují většinou jen to, co souhlasí s jejich vlastním přesvědčením? Pravděpodobně nikoliv, dokud odmítnutý pisatel má dosti časopisů jiných, kam může své mínění umístit. Nesvoboda začíná tehdy, kdy zakročí sám stát ve prospěch jednoho mínění, podřídí si všechen tisk a znemožní kdekoliv a komukoliv otisknout nějaké mínění jiné. Dr. Trägr může ještě psát do mnohých časopisů jiných, může vydat knih, kolik mu líbo, ale Zoščenko a Achmatová nemohou již psát vůbec . . . Prosíme p. Bareše, aby odpověděl na otázku: není, právě ve vztahu k svobodě, rozdíl mezi stavem, kdy nejvýše orgán jedné politické strany může odmítnout články jednoho spisovatele, a jiným stavem, kdy sám stát zakazuje spisovateli psát — cokoliv a kamkoliv? Tak se vede rozhovor: otázky se dávají, na otázky se odpovídá.« — Pan Bareš vyjádřil souhlas s tímto principem rozhovoru, ale přece — neodpovídá. Praví, že velkým duchům se vede v Sovětském svazu dobře, že Puškin, Lermontov, Tolstoj a Shakespeare jsou v Rusku vydáváni v četných vydáních. To je pravda — ačkoli ovšem, jak známo, uvedení autoři jsou dávno mrtvi a výraz, »že se jim vede dobře«, je tedy volen nevhodně. Ale přece,

i kdyby tito autoři byli v Rusku vydáváni v ještě větším počtu exemplářů, i když sovětská literatura vskutku pomáhala vyhrát válku, i když, jak p. Bareš uvádí, v Indii ze 450 milionů obyvatel může volit jen padesát, a i když třeba na Hawaii snad nemůže volit vůbec nikdo, co to má dělat s otázkou, s tou otázkou, na niž p. Bareš se vyhýbá odpovědět: je-li rozdíl ve stavu svobody v zemi, kde stát nemůže zakázat spisovateli psát, a v zemi, kde to stát může zakázat? Jestliže opravdu »otázky se dávají, na otázky se odpovídá«, odpovězte tedy.

Pan Bareš ovšem, zřejmě nehodlaje odpovědět na tuto otázku, praví, že »s houževnatou vtíravostí jsme zamíchali případ Zoščenko—Achmatová do případu dr. Trägra«. Pravda je opačná, jak všichni víme: případ dr. Trägra byl s houževnatou vtíravostí zamíchán do případu Zoščenko—Achmatová, a ještě do jiných případů. Komunističtí intelektuálové, ocitnuvše se před dvojitým úkolem, velebit svobodu a zároveň vykládat případ Zoščenkův, s ulehčením uvítali, když se najednou vynořil případ dr. Trägra. Téměř bylo slyšet hluk, s nímž jim padaly kameny se srdcí. Konečně se vyskytla možnost mluvit o něčem jiném, konečně snad se objevila možnost obvinit někoho jiného z porušování svobody, konečně budou moci z trapně pociťované defensivy přejít zase do ofensivy! To jsou vlastní důvody, proč případ divadelního kritika »Svobodného slova« byl nadut do tak velkých rozměrů. Panovaly dokonce přehnané naděje, že k vůli jedné výpovědi přestane se mluvit o žalařovaných, týraných a okradených lidech. Avšak stín dr. Trägra není tak široký, aby to všechno zahalil.

5. Pan Bareš pravil, že tak »skandálního a hrubě nekulturního zásahu do kulturního života (jako je výpověď jednomu divadelnímu kritikovi) se nikdo otevřeně neodvážil ani za agrárního režimu první republiky«. Řekli jsme, že se odvážil, a dokonce mnohem horšího, a že se ho odvážila komunistická strana, když vyloučila a tím ze svých časopisů vypudila téměř celou skupinu svých spisovatelů a básníků, v čele s J. Horou, Olbrachtem, Vančurou, K. S. Neumannem, Marií Majerovou. Pan Bareš se zlobí a ptá se, proč do toho mícháme komunisty. Kdo nechce odpověď, nemá se ptát. Uvedli jsme na jeho otázku případ z dob agrárního režimu, na který jsme si vzpomněli asi proto, že není možno na něj zapomenout. Pan Bareš nyní odpovídá tím způsobem, že prý mu jeden z tehdy vyloučených, K. S. Neumann, řekl: »Piš dál, jak píšeš.« To je možno. Ale kdyby i tisíc lidí volalo na pana Bareše »Piš dál, jak píšeš«, kdyby i lesy a doliny se zbytečně ozývaly tímto voláním, přece tím není zahlazena původní otázka a přece nezapomínáme, že na ni nebylo odpověděno: bylo vyloučení celé elity komunistických spisovatelů menším a jemnějším zásahem do kulturního života, než výpověď dr. Trägrovi? Či to byl stejně velký nebo dokonce větší zásah?

6. Rovněž jsme se nedozvěděli, proč je to kapitalistická morálka, jestliže byla dána dr. Trägrovi výpověď s poukazem, že může psát jinam, a proč to nebyla kapitalistická morálka, byla-li dána s týmž poukazem výpověď deseti nejlepším komunistickým spisovatelům. Ani dvacet popsaných sloupců »Tvorby« nemůže zastřít skutečnost, že tato otázka, jako jiná, zůstala bez odpovědi.

7. Je-li třeba, aby, nemá-li být svoboda ohrožena a porušena, každému dovoleno psát kamkoliv, dovolí tedy p. Bareš, jak jsme se marně ptali, dr. V. Černému, dr. Kovárnovi a F. Peroutkovi, aby psali do »Rudého práva« a do »Tvorby«?

8. V tomto bodě jsme odpovídali my na otázku pana Bareše, proto je to jediný bod, jenž byl v debatě zodpovězen.

9. Pan Bareš promluvil o literárních chrtech, kteří za první republiky se snažili uštvat Karla Čapka. Řekli jsme, že jediné, co po Čapkovi zůstalo, je jeho dílo, a že tedy komunistický ministr, který v největším pražském sále prohlašuje, že přešla doba Čapkovy literatury, jen dodělává dílo chrtů. Žádali jsme p. Bareše, aby, pokud K. Čapka se týká, učinil nejdříve pořádek ve své straně. Na to p. Bareš odpovídá dvojím způsobem. Předně prý mu není nic známo, že komunistický ministr něco takového řekl. Je tedy asi jediný člověk v Praze, jemuž to není známo. Ať se na to zeptá někoho v tramvaji. Za druhé praví, že když má každý dělat pořádek ve své straně, mám já dělat pořádek ve straně národně socialistické. Dodává, že tím by »také odpadla odpověď na otázku páně Peroutkovu«. Proč odpadla? Protože otázka byla zodpovězena? Ano, byla zodpovězena — zcela hanebným způsobem: lží. Nejsem členem národně socialistické strany a nemohu tedy v ní dělat pořádek. Pan Bareš je členem komunistické strany a mohl by v ní dělat pořádek — kdyby se nebál. Téměř je třeba připojit novou otázku k dvanácti předešlým: jak vésti dále rozhovor, jestliže se objeví, že partner lže?

10. Na žádost p. Bareše jsme vysvětlili, za jakou svobodu bojujeme. Zdá se, že tazatel to nevzal na vědomí, poněvadž tomu nevěnuje ani slovo.

11. Pan Bareš se ptal, je-li svoboda ohrožována zprava nebo zleva. Odpověděli jsme, že střídavě: někdy zprava, někdy zleva. To se panu Barešovi nezalíbilo, i formuluje otázku znovu: byla svoboda ve dvacetiletí 1918 ohrožována zleva nebo zprava, a byla 1938 zahubena zleva nebo zprava? Odpovíme i na to. V dvacetiletí 1918—1938 byla svoboda střídavě ohrožována zleva i zprava; nejdříve komunistickou stranou, která hlásala program třídní diktatury, potom reakcí zprava, která přijímala program fašistický; na konec byla svoboda zahubena reakcí zprava. Je to dosti jasné?

12. Poněvadž, začav pomlouvat, se p. Bareš odmlčel, nemůžeme než tuto otázku opakovat: co je pravděpodobnější a co je více prokázáno ději tohoto času: že člověk se více krčí před bývalými majiteli moci — nebo že se více krčí před nynějšími majiteli moci? Ale poněvadž tento bod byl zřejmě založen jen na chuti pomlouvat a nemá věcného obsahu, zbavujeme p. Bareše povinnosti na něj odpovídat. Stačí, když svá slova prostě spolkne.

●

V »Rudém právu« nedávno oznámili, že vznikla »brigáda porozumění«. Tu jeden zvláštní rys doby dospěl vrcholu: ještě několik kroků po této cestě — a upadneme do podivínství. Dříve lidé pracovali; nyní se tvoří pracovní brigády. Dříve každý člověk se snažil chápat a rozumět. Nyní se sestavuje brigáda porozumění. Normální lidské vlastnosti mají být obstarávány brigádami. Jestliže ještě utvoříme brigádu ušlechtilosti, brigádu poctivosti a brigádu vnímavosti, jestliže ještě více závazků sejmeme s jedince a přeneseme je na úderné tlupy — jaký bude člověk?

Avšak jestliže se už stalo a jestliže už vznikla brigáda porozumění (místo aby si lidé prostě porozuměli), zaměstnejme ji. Svěřme jí do péče nějakou veřejnou diskusi, nějakou polemiku, nějaký rozhovor. Nechť bdí nad tím, aby hovořící neporušovali pravidla rozhovoru, aby se drželi věci, aby výmysl nevydávali za skutečnost. Aby, zkrátka, veřejný rozhovor se nelišil tak nepříznivě od hovoru soukromého. To by byla pěkná práce pro brigádu porozumění.

dopisy

NOŮZ

Vážený pane redaktore!

V Dnešku se objevují články o odboji, které ukazují zájem o odboj, a přece se nemohu zbavit dojmu, že občas je v nich zašito čertovo kopýtko. Máte-li upřímný zájem o odboj, jistě neodepřete stránky svého listu i mým poznámkám. Pracoval jsem v podzemí s odboráři od jejich prvních schůzek v r. 1939 (s některými

jsem bydlel) a s dalšími jejich garniturami až do vítězných dnů revoluce. Měl jsem v ruce jediné spojení, které měli i s KSČ do zahraničí. Proto mohu posoudit skutečnou práci odborových organisací v domácím odboji.

Četl jsem článek pana Horského v minulém čísle Dneška a upozorňuji, že tento článek je pohledem s povrchu děni. Vlastní vývoj odborového hnutí, stejně jako celý mravní i ideový vývoj národa probíhal pod krunýřem německého tlaku, zbroceným krví našich mučedníků. Považuji za nebezpečné zlehčovati dnes skutečný vývoj odborů, této tak rozhodující složky v národním životě.

Odbory v Petičním výboru Věrni zůstaneme (PVVZ) stály od začátku v čele pokrokových myšlenek našeho odboje. Uvědomělí odboráři byli u kolébky celonárodního odboje a začali mezi prvními bojový odpor sabotážemi a svou podzemní organisací ovlivnili i ostatní odbojové složky. Historie pana Horského má tendenci smísit pomahače Němců a Němci nadiktovanou zglajchšaltovanou kostru NOÚZ se skutečným děním v uvědomělém dělnictvu, které svůj ideový zápas od r. 1890 vyvrcholilo v tomto vlasteneckém boji.

Bývalý tajemník NOÚZ vidí ještě okupačními brýlemi dále jen povrch tvarů a aby patrně omluvil svou nečinnost, opírá se naivně o několik jmen. Je nevědomost nebo vědomě inspirované kalení vod sociologickým jevem zpětného pochodu proti směru vývoje pokroku, který následuje po každé válce?

Nechci polemisovat s panem Horským; uvádím jen několik skutečností. V prvé řadě považuji za nutné zastati se Arnošta Haise, ať se to komu líbí nebo ne. Vím, že má být postaven před národní soud, vím ale, že odboráři z PVVZ mu věřili až do jeho zatčení a že jeho »kolaborace« byla jen kamufláží velké odbojové činnosti.

Vím, že v roce 1943 bylo zde opět po těžkých ztrátách skutečné podzemní odborové hnutí, které pokračovalo v programu PVVZ a to již opět tak silné, že se opřelo ideově nejasným tak zvaným vedoucím organisacím českého odboje. Kdyby nechtěl někdo věřit mně, uvádím heslo, kterým bylo potvrzeno ze zahraničí již počátkem roku 1944. Bylo to heslo »Václave«. V červenci roku 1944 při tvoření odboje bylo s illegálními odbory počítáno jako s jednou z nejsilnějších složek odboje, která měla spojení s masami, stejně jako KSČ. Bylo to námi zdůrazňováno do zahraničí a od července bylo ze zahraničí potvrzeno. Pan Horský o tom ovšem neví.

Spojením jmen kolaborujících a skutečných pracovníků mate pan Horský pojmy a zlomyslně či naivně nevědomě chce stáhnout živou skutečnost obnoveného odboje odborářů, kteří jmenovitě byli hlášeni do zahraničí, do bahna hnijících kolaborantů NOÚZ.

V srpnu 1944 byl nám potvrzen ze zahraničí Kos-Kubát, tajemník illegálních odborů, který byl jako prvý v osobním styku s partyzánskou jednotkou. Zároveň uvedla illegální ÚRO další jména: Evžen Erban, Cipro, Jungmann, Knapp a jiná. Prozradím vám, že hrozba kolaborantům z NOÚZ a ÚVZ byla vysílána Londýnem na vyžádání illegální ÚRO. Tito vedoucí illegální ÚRO vedli již tehdy úporný boj o uznání programu nejen doma, ale i v zahraničí uplatnili svůj vliv. V jiném smyslu než uvádí pan Horský tedy »šedivé eminence« existovaly. Přímo přes naše vysílačky se obracely na předáky dělnického hnutí v zahraničí (Nosek, Laušman, Bělina, Majer) a podle rozkazů vedly boj pracujícího lidu, o kterém není panu Horskému zřejmě nic známo.

Co je pro pana Horského otazníkem nad obdobím od března 1943, kterým on končí, odpovím: Boj k uskutečnění pokrokového programu již ve spojení se zahraničím, zpravodajství pro zahraničí, organisace náboru zákopových pracovníků do partyzánských jednotek, vyhledávání spojek na příkaz z Moskvy, spoluúčast na partyzánském boji, organisace závodů, které měly tak rozhodný vliv na pražské povstání, podstatná účast na založení České národní rady.

Bude třeba celých knih k vylíčení skutečného odboje národa, ve kterém bude mít ROH s celou třídou pracujícího lidu jednu z nejčestnějších kapitol. *Karel Veselý-Štainer*

SČM

Vážený pane redaktore!

Jistě nebudete nic namítat, řeknu-li, že je nutno nejdříve vystavět základy, stavíme-li dům, že se děti mají nejdříve naučit sečítat, než se učí násobilku. SČM si vybral za vodítko v první řadě vládní program a pak také politickou výchovu. V tom vidím odchýlení od prosté skutečnosti. Neboť základem k plnění programu vlády a každé politiky, která není politikařením, jsou zajisté základní principy lidské společnosti. Tyto principy jsou uznávány na celém civilisovaném světě: poctivost, čestnost, slušnost, zkrátka to, čemu se říká charakter. Jsou základem k vytvoření lepšího člověka. Mimo jiné: »hájit a mluvit pravdu, respektovat moderní vědu jako výraz nestranné objektivity a pravdy«. (Z presidentova projevu.) Z toho vyplývá nutná snaha o zvýšení vzdělání, schopnost tvořit si vlastní úsudek. Zkrátka, zachovat zdravý rozum, potlačit vášnivé ideologické spory a fanatismus.

Co je tedy úkolem organisace mládeže (kterékoliv): vytvořit typ mladého českého člověka podle těchto požadavků, a v souhlase s naší národní tradicí. Za tím cílem by měla vyjet MF na plné obrátky svých rotaček, neboť tyto mravní základy jsou alfa a omega všeho, co chceme tvořit. Zde nelze SČM udělit absolutorium. SČM neslyšel hlas presidenta o vánocích. Nevidíme žádnou snahu o nápravu a pro to není omluvy. Má tedy SČM také vinu na stavu, který musel pan president pokárat. A působí opravdu směšně ty hlasy, které se těmto zásadám smějí. Také to není program jen pro někoho nebo na čas. Každý z nás potřebuje podpory v tomto směru. Zde je také recept, jak získat všechnu poctivou českou mládež, který pochopili v Junáku a Sokole. SČM jej asi nerozlušti, (rád bych se mýlil) nebo není přístupen kritice. (Důkaz: tato anketa nevznikla v MF.)

To byl tedy hlavní důvod. Další je politikaření. O to se Svaz starat v žádném případě nesmí. Také se na něm rozbil a na té skutečnosti nezmění žádné výmluvy a přesvědčování nic. Že toto stranictví ještě ve Svazu žije, dokazuje MF a zvláště pan B. Maršák ve svém dopise. Snaží-li se Svaz o »nezaujaté chápání a poznávání programů politických stran«, pak radím: přenechte tyto snahy odborům mladých politických stran. Naučte však mládež dříve sečítat, t. j. poctivosti, slušnosti, naučte ji hledat vlastní úsudek. Ona se pak tu násobilku naučí rychleji.

Nemusím připomínat, že slušní, poctiví a vzdělaní lidé se dohodnou snadno. Je nutno dívat se trochu dál, neboť to budeme zase jenom my, kteří budeme muset spolu žít. Jsem rád, že se zde vytvořil takový tichý souhlas, neboť tyto věci si více či méně uvědomila většina přispivatelů. Nuže, záleží na tom, zdali to, co zde zdůrazňujeme, pochopí také s »druhé strany«. Prosím, abyste si uvědomili, že kritisujíce nynější chování SČM, nedotýkáme se ani v nejmenším myšlenky skutečně jednotné organisace mládeže, naopak, tato myšlenka je naším největším přáním. Tedy: do toho! A ono to půjde.

Váš *J. Hospodka, posluchač techniky*

●

Vážená redakce!

Různí lidé pátrají ve vašem časopise po rozřešení otázky »jaká je dnešní mládež?« Dovolíte-li mi vyslovit můj názor — tedy je přepolitisována ve všech oborech. Spolky, studenti a svazy, všude vládne politika. I ve škole! Deváti a desátiletí chlapci a děvčata se mají již ve škole učit, co je to závodní rada, kapitalismus, SNB, atd. Přitom je docela možné, že učitel narazí na otázku — co je to reakce? A sémě bude zaseto. Bude záležet na učiteli, jak dítěti tento pojem osvětlí.

Proto se nedivme, že se politika vloudila i do vrcholné instituce mládeže, do SČM. Její program je politický a proto se nedivme zbytku politicky neorganisované mládeže, že odtud utíká.

Čekal jsem dlouho na pochvalná slova, aspoň o jediném spolku u nás v republice, kde by tato indiferentní mládež našla útočiště. Dočkal jsem se toho ve článku pana St. Ouředníka. Uznává nepolitickými jedině Sokol a Junáka. Jsem již dlouho skautským pracovníkem a proto mě těší, že někdo uznal jeho záslužnou práci na poli výchovném. Snad by někdo vytkl, že má i Junák nad sebou střechu SČM. Ano! Ale nemá s ním absolutně nic společného. Vysvětlovat, proč se Junák uchýlil do SČM, to by byla dlouhá kapitola. Stačí snad ujištění, že v Junáku neexistují politické debaty, agitace, nebo t. zv. politické školení. Snažíme se jen skromně o duševní i tělesný vývoj chlapců i děvčat. Svůj cíl pak vidíme ve vybudování ryzího a čestného charakteru. Vychováváme je mravně, a naše zásady nás v tom jen podporují. Bojujeme proti alkoholu, tabáku a špatné společnosti u mladých a daří se nám to. O prázdninách se nikdy nestaly takové případy, jaké zde byly komentovány, přesto, že leckde vedl tábor vedoucí ne starší 18 let. Podporujeme hochovu lásku k přírodě, kde najde duševní čistotu, kterou pak přenáší do svého života. Nebudu dále vychvalovat Junáka, mluví zaň i číslice stavu členstva — 300.000. Přejme si jenom, aby se dohodl s Junákem i Sokol a vytvořil tak vrcholnou, nepolitickou organisaci. Neztratil by tím ani svůj celostátní význam, ani by nepřišel o prestiž. Byla by to organisace nejvhodnější pro mladé, dobrodružné povahy naší mládeže, která by vychovávala tělesně i duševně hochy v pevné charaktery. *V. Stein*

●

Vážená redakce!

Oba dopisy, uveřejněné v posledním čísle Dneška a hájící nynější SČM, by vyžadovaly několik odpovědí.

Vyskytuje se otázka, zda ti, kteří pro MF neudělali dosud při nejlepším takřka nic, mají jen z toho titulu, že nejsou marxisté, zasednout na místečka, nyní již »teplá«, a ti, kteří pracovali, dokud podmínky byly mnohem těžší, ti mají být přinuceni k odchodu? A je tu zmínka, že ve SČM je většina marxistů proto, že především ti se chápali hned z počátku práce a že tato práce vtiskla SČM jeho charakter, zrovna tak jako MF.

Tedy především: nejde přece o to: zda někdo pracoval pro MF, ta není sama o sobě účelem. MF má přece být tribunou v e š k e r é mládeže a u těch, kteří při ní pracují, oceňujeme a hodnotíme jejich práci p r o mládež a ne snad to, zda si místečka zahřáli či nikoli. Totiž někdo může pracovat hodně dlouho a nemusí pracovat dobře. A to je také v přímé souvislosti s činností SČM. Bezpochyby si MF i SČM dobyly svého postavení prací, jejich postavení v řadách celé mládeže však není nikterak valné — jaká tedy byla ta práce? Především chápat se práce může pak také někdo za tím účelem, jak jej odhaluje přítel Ouředník ve větříčce o klíči k mládeži, politickou stranou hledaném. I my tedy chceme, aby každého kva-

lifikovala jeho práce. Rozcházíme se však zřejmě v názoru o její základně a jejím způsobu.

Chceme-li však k nějakému positivnímu výsledku v této debatě a vůbec dojít, nutně se musíme na nějaké společné základně dohodnout. Není možné neustále na jedné straně poukazovat na všechny možné, ať už minulé, přítomné nebo budoucí pracovní brigádnické akce a tím považovat thema za vyčerpané (snad nanejvýše se ještě zmínit o vyseděných místečkách) a také rozhodně nechceme, aby na druhé straně tato mnohdy naléhavá potřeba byla přehlížena — k budovatelské práci se musíme všichni postavit kladně. Chceme však ještě víc. Chceme, aby základy jednotné organisace mládeže byly zakotveny a stály na ideách, vyrostlých z č e s k ý c h národních a humanitních myšlenek, aby základna i program byly masarykovsko-benešovské. A chceme také přímé, nezaobalené a neobcházející vyjádření představitelů nynějšího SČM, jak se k tomuto našemu požadavku staví. A n o — nebo n e, ať je odpověď! A je možno přímo říci, že jedině odpověď a n o může být východiskem z nynější situace.

S úctou *Chlumský Vladislav, VŠPS*

SČM s druhé strany

Vážený pane redaktore,

v diskusi o mládeži, která se rozvinula na stránkách Vašeho časopisu, padlo několikrát jméno M l a d é f r o n t y v souvislosti, která by se mohla dotknout novinářské poctivosti listu i jeho redaktorů. V posledním čísle Dnešku z 13. února t. r. byl otištěn dopis p. J e š e, který odmítaje »taktické mlčení Mladé fronty« obrací se na ni dokonce s přímými otázkami.

Pan Ješ, který vcelku shrnuje i námitky předchozích dopisů, zabývajících se M l a d o u f r o n t o u, praví, že tento list je veden stranicky a nepřipouští nezcensurované p o l i t i c k é články nemarxistických přispěvatelů. Toto tvrzení by ovšem nemohl vyslovit, kdyby M l a d o u f r o n t u sledoval. Důkaz z posledních dnů: V anketě o poměru Čechů a Slováků otiskla Mladá fronta vedle článků slovenského komunisty poverenika Laco Novomeského i článek univ. prof. dr. V. B u š k a, příslušníka strany p. Ješe, a úvahu dr. Samuela Belluše, poverenika, zastupujícího demokratickou stranu.

Pan Ješ dále »nepochybuje o tom, že mezi čtyřiceti redaktory není žádný nemarxista«. Pokud jde o číslo, měl by si p. Ješ opatřit informace přesnější, a pokud jde o politické zastoupení v redakci, měl by se na ně informovat také v sekretariátě své strany.

V dopise je dále několik zásadních otázek M l a d é f r o n t ě. Pan Ješ se v množném čísle (zdá se, že proto, aby vzbudil dojem, že je mluvčím anonymního společenství mladých příslušníků našeho národa a že hovoří jejich jménem a nikoliv jako příslušník národně socialistické strany), táže M l a d é f r o n t y, zdali »má zájem i na článcích, které by osvětlovaly otázku mládeže s jiného, než marxistického hlediska?« Tato otázka není ani otevřená, ani přesná. M l a d á f r o n t a již několikrát jasně a závazně zdůraznila, že jí jde o spolupráci se všemi mladými lidmi a že považuje za svou povinnost dáti publicitu všem úvahám o mládeži a jejích problémech. Jejím kriteriem při posuzování těchto článků není marxistické hledisko, jak to pan Ješ předstírá, ale zásadní stanovisko Svazu české mládeže a jeho politická linie. Podle našeho nového tiskového pořádku je samozřejmé, že ústřední výbor SČM určuje zásadní politickou linii svého tiskového orgánu. Je také samozřejmé, že M l a d á f r o n t a bude vždy a všude hájit SČM a jeho politiku a že proto dá hlas všem mladým lidem všech názorů a stanovisek, že otiskne všechny články s výjimkou těch, které stojí proti jednotné organisaci mládeže a proti zásadám, o něž se tato organisace opírá. Žádat něco takového je absurdní a nesmyslné, jako žádat na P r á c i, listu jednotných odborů, aby otiskoval články proti jednotě pracujících. Pokud jde p. Ješovi konkretně o názory národně socialistické strany, můžeme ho ujistit, že stanovisko M l a d é f r o n t y je a bude v tomto ohledu určováno výhradně poměrem této strany k SČM.

Je prostoduchou lstí tázat se M l a d é f r o n t y, zdali »je ochotna svěřit alespoň polovinu politické a zejména vnitropolitické práce v redakci nemarxistickým redaktorům, které by ovšem teprve musela p ř i j m o u t (!) «. Řekli jsme již, že naším výlučným kriteriem není marxismus a nehodláme proto ani přijmout návrh p. Ješe a učinit jím »nemarxismus«, lépe řečeno protimarxismus.

Na zmínky o »všestrannosti« SČM a Mladé fronty již odpověděl předseda Svazu mládeže Z. Hejzlar ve svém projevu na valné hromadě SVS. Pravil tehdy » . . . vytýkají nám, že nejsme samostatní a nadstraničtí. Bylo by však třeba podat důkazy, že SČM se pro zájem jedné strany zpronevěřil zájmům mládeže . . . Chce-li někdo po nás všestranickost, pak musí být zklamán, je to totiž politický nesmysl . . . Navrhují nám k vůli všestranickosti přebudovat organisaci na základě poměrného zastoupení politických stran. Je to nesmyslný a protidemokratický požadavek. 50% — 75% mládeže nemá stranickou příslušnost a nepřeje si stát se obětí hádek expertů politických stran.

Na dotaz p. Ješe, zdali M l a d á f r o n t a chce spolupracovat s novým tiskovým odborem SVS, odpovídáme samozřejmě kladně. Pan Ješ však si nedosti správně představuje funkci tiskového odboru nějaké organisace. Jeho úkolem je totiž dávati tisku k disposici informace a zprávy. (Pan Ješ promine, jestliže neodpovíme na hrubou a osobní invektivu proti našemu vysokoškolskému referentu.) Nevím, zda uzná p. Ješ tyto odpovědi za uspokojivé, nebo zdali mu zbude jako jediná a poslední možnost vytvoření »vzdorosvazu«. Bude-li se však chtít tázat Svazu, jak to ohlašuje, kde vzal nárok na největší pražskou redakci, odpovíme mu. Tato tiskárna byla zástupcům illegálního hnutí mládeže přislíbena již v roce 1944 Národní radou, jeho skupiny ji během revoluce obsadily a ještě za svého úřadování mu vystavil předseda Národní rady prof. Pražák dekret. Tím byla již určena politická linie Mladé fronty a mohu p. Ješe ujistit, že bude bezvýhradně zachovávána.

Je ovšem, jak praví jedno cizí přísloví, lehčeji cizí srp tupit, než vlastní trávu žnout. Tak i v tomto případě. Té práce, kterou M l a d á f r o n t a za dva roky udělala, je tolik, že se přirozeně stala předmětem zájmu a že se na ni dívá každý ze svého zorného úhlu kladně nebo záporně. Positivní ohlas její v řadách mládeže je nesmírný a její úspěch i v světovém měřítku závažný, že negativní hlasy pochybovačů, které se tu a tam objeví, nemohou být než výjimkou mezi naší myslící mládeží.

V dokonalé úctě

Jaroslav M á č e k, redaktor Mladé fronty

Boj o čtyři miliardy

Vážený pane redaktore,

bylo sice již o tom napsáno mnoho v D n e š k u, než dosud nebylo poukázáno na to, jaký finanční, hospodářský a konečně i sociální prospěch bude mít československý stát nebo země Česká z rozdělení schwarzenberského majetku malým zemědělcům. Nejsem snad jediný, kdo očekával zejména od p. odb. přednosty dr. inž. Koťátka důkaz, že dělení bude z těch neb oněch důvodů pro Čs. republiku jedině výhodné, že mluvou cifer prokáže, že zamýšlený postup s likvidací schwarzenberského majetku je správný, protože tím získá státní pokladna tolik a tolik miliard prodejem, na poplatcích, daních atd. Kdyby pan sekční šéf byl uvedl data, co do roku 1945 schwarzenberské panství majiteli vynášelo, kolik se sklidilo toho kterého obilí a jiných plodin, kolik vynášely lesy, průmyslové závody, rybníky atd. atd., kolik bylo odvedeno na daních, co bylo ročně zaplaceno na mzdách, kolik lidí všeho druhu bylo živo z tohoto panství, a kdyby prohlásil, že ručí za to, že až se toto panství rozdrobí na hospodářstvíčka, bude všechno lepší, nebo aspoň stejné, než za »jihočeského krále«, že finanční efekt pro státní pokladnu bude nejméně takový jako dříve, pak by mohl o správnosti svého postupu přesvědčiti.

Ať se pan dr. Koťátko jde podívat na všechny stavební objekty ve dvorech. Co chce s nimi dělati, když pozemky rozdrobí? K čemu a hlavně k o m u mají pak sloužiti ty velké kraviny, telárny, volárny, konírny, ohromné sýpky, kolny, stodoly, byty deputátníků atd. atd.? A co míní pan dr. Koťátko zařídit s průmyslem? Průmysl na panství, t. j. cukrovary, lihovary, pivovary, mlékárny (o dřevařské industrii nemluvě) je úzce zapojen s ostatní hospodářskou výrobou, která je dodavatelkou surovin pro průmysl, od něhož pak odebírá pro svoje potřeby jednak krmiva, jednak hnojiva. Každému, kdo jen trochu zná provoz na velkostatku, je známo, že podmínkou prosperity jak hospodářství (agronomie) tak i průmyslu je úzká spolupráce obou. Jak to bude nyní, až se celé to ohromné zařízení lehkomyslně roztříští na hospodářstvíčka, jak budou tato existovat, jak utrpí dosud aktivní průmysl, to pravděpodobně není důležité. Také asi není důležité, že celá proponovaná akce znamená o c h u z e n í celých jižních Čech.

Kdyby vždycky byl na prvém místě zájem státu, pak měly být sice vyvlastněny n ě m e c k é šlechtě velkostatky, ale měly být ponechány alespoň ve své většině v rozsahu původním jako velkostatky s t á t n í. Německého ředitele panství, pokud se stavěl proti českým lidem, odstraniti a na jeho místo dáti českého ředitele, správce, ovšem zdatného odborníka ekonoma. Tomu českému ekonomu řediteli nebo správci, jmenujte si ho, jak libo, mělo se říci: Panství, na které tě ustanovujeme ředitelem, správcem, vynášelo bývalému majiteli X. Y. tolik a tolik, jak se můžeš z účetních knih přesvědčiti. Nejméně tolik musíš tedy také ty odvádět, ani o haléř méně, více ano. Podle toho budeš také odměněn. Zaměstnancům, deputátníkům, nechť jsou dány slušné byty, dostatečný deputát a plat, aby byli spokojeni, a třeba říci jim: budete participovati tolika a tolika procenty na čistém výtěžku. Jistě by tito lidé byli na tom o mnoho lépe, než když dostanou do samostatného obhospodařování pozemek, protože by při nejmenším měli méně starostí a žádné risiko. Ostatně, jak se osvědčilo rozdělování a rozkouskování velkých pozemkových celků, ilustruje fakt, že nyní se bude scelovat to, co se před krátkou dobou rozdělovalo.

-l-l.

listárna redakce

Pro nedostatek papíru byl rozsah periodického tisku snížen na polovinu. Vydáváme dvojčíslo o 16 stranách; příští týden Dnešek nevyjde. Jde o dočasné opatření, které bude během března odvoláno.

A d m i n i s t r a c e

Svět knih

KULTURNÍ ZPRAVODAJ

František Halas:

VEČER

Na tepně strach již bdí
setřeny oči jsou
teď spěte smrtelní
lež snů jde oblohou.

Na ránu večera
dej stříbro měsíci,
ať tiše vyvěrá
krev ránu čistící.

Na duši vzpomínej
vytas ji z těla ven,
zbrojiři noci dej
rez setře plamenem.

Ze sbírky Dokořán.

Rádi čteme a cestujeme, protože to jsou nejpříjemnější náhražky myšlení. *ALDOUS HUXLEY*

Jan Čep:

POLNÍ TRÁVA.

... Čep tedy i v nové knize zůstává básníkem tajemství slova (tato citová a spirituální intensita je vlastností všech význačných katolických spisovatelů). Jeho práce se slovem a za slovem je jednou z nejpozoruhodnějších v současné české literatuře. Není zde opět dramatického rozporu, který by nesl epiku samu, ale přece kolik dramatiky uplývání času, kolik vroucnosti, zklidnění pod nárazy osudu a kolik závratného odpočinku, uprostřed pohybů světa. Co zde nového, že se v jedné povídce (Setkání) zcela a v několika jiných náznakem dotýká jasně reality pohybu! Proti minulým knihám však Čep patrněji psychologisuje, zpřesňuje své lidi, zlidšťuje — za silné melancholie — celé pojetí. Povídka Staník, dějově prostince načrtnutá, náleží k vrcholům autorovým, ale i celé venkovské prózy tohoto genru; Čepa dojímá čistá erotika lidí v očekávání Právě odtud je patrně jeho význačné místo v části světové literatury (Allain — Fournière, Pourrat, Mechow atd.).

Je možné mít výhrady proti jednotlivostem nebo proti zdlouhavější, staticky popisnější povídce první či proti celému stylu epiky těchto kontemplativních pásem; nelze však upřít Čepovi jedno z nejvýznamnějších míst mezi našimi současnými prozaiky a jeho knize přední místo s pracemi Hostovského. Pro její ryzí umělecké prostředky, sugesci a ojedinělost, s níž se Čep prostě a silně vyjadřuje o všedních věcech života. list.

(Přetištěno z Mladé fronty.)

SPOLEČNOST BRATŘÍ ČAPKŮ (SBČ) koná ustavující valnou schůzi dne 6. března v 18 hod. ve výstavní síni Topičova salonu v Praze I., Národní třída 9. Úvodem promluví spisovatel Dr Fr. Langer a nár. umělec V. Rabas. Těm, kdo se již do SBČ přihlásili, budou zaslány pozvánky. Přihlášky dalších členů a reklamace pozvánek adresujte: Inž. J. Řeřicha, Praha XIV.-Nusle, V luhu číslo 10.

Dr. Rudolf Souček:

JAK MĚŘÍME INTELIGENCI

Je to jistě lákavý problém, hledati měřítko inteligence. Jakýmsi měřítkem je do jisté míry i školní klasifikace, a je jistě blízký vztah mezi prospěchem školním a inteligencí. Dobří žáci bývají zpravidla inteligentní a špatní méně inteligentní: a naopak od inteligentních žáků lze pravděpodobně čekati dobrý prospěch a od méně inteligentních prospěch špatný. Avšak z úvahy o tom, co rozumíme inteligencí, vidíme, že inteligence je něco jiného než vědomosti žákovy, a proto školní klasifikace není tak bezpečným měřítkem inteligence, jak bychom si to přáli. Na výsledek školní klasifikace mají totiž vliv též pilnost, smysl pro povinnost, zájem o předmět, příznivější poměry, které usnadňují domácí práci a j. Stává se dosti často, že i méně inteligentní, avšak pilný žák ve škole vyhovuje, kdežto jiný, inteligentnější, jeví horší prospěch. Spolehlivým měřítkem nejsou ani psychiatrické inteligenční zkoušky, které byly prováděny dříve, nežli se experimentální psychologie chopila tohoto problému. Také jimi se zjišťovaly hlavně znalosti zkoušence. Avšak ani psychologie nemohla hned nalézti pravé cesty. Z počátku převládal totiž sklon usuzovat o inteligenci osoby ze zkoumání jen jediné schopnosti. Tak byla na příklad měřena reakční doba, t. j. doba, které potřebuje osoba, aby odpověděla určitým způsobem na smluvený popud; byla vyšetřována paměť, schopnost rozlišování, schopnost postřehnouti krátce trvající zrakové dojmy, schopnost kombinační a jiné, ale ježto ve výsledcích bylo mnoho nesrovnalostí, dospělo se nakonec k poznání, že ze zkoumání jen jedné funkce nelze činit všeobecně platné úsudky o inteligenci osoby, že je třeba vždy přihlížet k několika rozličným funkcím.

K tomuto požadavku má již zření první stupnice úkolů neboli testů k měření inteligence, kterou sestavili Binet a Simon a která byla uveřejněna po prvé r. 1908 a v opravené formě r. 1911. Podnět k vypracování testů byl dán Binetovi tím, že měl vybrati pro nově založené pomocné školy děti opožděné v duševním vývoji. Běželo tedy o to, aby byl nalezen postup, kterým by bylo možno oceniti inteligenci dítěte. Binet vyzkoušel za tím účelem velký počet dětí a sestavil pak pro každý rok mezi 4—12 lety 5—7 úkolů, které musí dítě normálně vyvinuté dovést rozřešit. Podle zkušeností, které získal Binet s prvními pokusy, přeřadil a poněkud upravil původní stupnici. Úkoly těžší posunul na pozdější věk, pro každý rok stanovil rovnoměrně pět testů (jen pro čtvrtý rok čtyři testy) a doplnil stupnici testy pro patnáctileté a testy pro dospělé.

Některými z těchto testů se zkoušela paměť (byly to na př. úkoly opakovat různě dlouhé věty anebo několik číslic); jinými se zkoumala schopnost rozlišování (na př. seřadit podle váhy různě těžké, ale stejně veliké krabičky); jinými zase schopnost definovati (na př. vysvětliti nějaký pojem), schopnost kombinační (na př. sestavit z jednotlivých slov větu), kritičnost (na př. nalézt nesprávnost ve větách k tomu cíli sestavených). I jiné ještě vlastnosti se takto zjišťovaly. Testy měly být pokud možno nezávislé na vědomostech školních, aby výsledek byl obrazem skutečné inteligence dítěte. Měly být upraveny tak, aby se jich mohlo používat při různé národnosti a různém vzdělání. Měly se dát lehko provést i bez laboratoře a přístrojů, nezaměstnati dlouho a neunaviti zkoušence, zároveň však měly mít aspoň takový stupeň přesnosti, aby vyšetřování, provedená různými badateli, mohla být navzájem srovnána. Konečně měly dovolit číselné vyjádření inteligence zkoušené osoby.

Podáváme zde přehled Binetových testů v jejich definitivní úpravě z roku 1917.

3 roky. — Ukázat nos, oči, ústa. Opakovat dvě čísla. Vypočíst osoby a předměty na obrázku. Udat své rodné jméno. Opakovat šestislabičnou větu.

4 roky. — Udat své pohlaví. Pojmenovat klíč, nůž, běžný peníz (sou). Opakovat tři čísla. Srovnat dvě rovnoběžné čáry (5 a 6 cm, mezera 3 cm) a udat, která je delší.

5 let. — Srovnat dvě krabičky stejné velikosti, ale různé váhy (3 a 15 g) a udat, která je těžší. Nakreslit podle předlohy čtverec (strana asi 3 cm). Opakovat větu desetislabičnou. Spočítat čtyři sou. Složit pravoúhelník ze dvou stejných pravoúhlých trojúhelníků.

6 let. — Rozeznat ráno a večer. Udat, k čemu slouží některé známé předměty. Nakreslit podle předlohy kosočtverec. Spočítat 13 sou. Srovnat s esthetického hlediska dva obrázky, z nichž jeden zobrazuje hezkou a druhý ošklivou tvář (celkem tři dvojice obrázků, odpovědět třeba třikrát správně).

7 let. — Rozeznat pravou ruku, levé ucho. Popsat obrázek (poznat na něm i vzájemné vztahy mezi předměty a osobami). Vykonat tři rozličné rozkazy, které byly dány předem zároveň. Spočítat 9 sou, z nichž 3 jsou dvousou. Rozeznat a pojmenovat čtyři barvy (červená, žlutá, modrá, zelená).

8 let. — Srovnat dva předměty zpaměti (na př. motýla a mouchu, kousek dřeva a kousek skla, papír a lepenku), Počítat od 20 do 0. Objevit mezery na obrázcích. Udat den a datum. Opakovat pět čísel.

9 let. — Vrátit drobné na jeden frank. Definovat některé předměty přesněji než pouhým udáním, k čemu se jich používá. Pojmenovat běžné peníze (celkem 9 druhů). Vypočíst měsíce. Odpovědět na lehké otázky (na př. »Co musíte udělat, když rozbijete věc, která vám nepatří?«).

10 let. — Seřadit podle vá-

Novinky ve francouzských nakladatelstvích. Nakladatelství Du Bélier vydalo znovu Apollinairovu burleskní komedii »Les mamelles de Tirésias« s šesti Picassovými kresbami. — V nakladatelství Minuit vyšla v novém vydání sbírka básní »Musée Grévin« od Louis Aragona a »Au rendez-vous allemand« od Paul Eluarda. Nakladatelství Fontaine vydalo básnickou sbírku Tristana Tzary »Vingt-cinq et un poèmes« s ilustracemi Hanse Arpa, jež vyšla po prvé v Curychu r. 1918. — V nakladatelství Laffont vyšly Audibertiho básně »Vive guitare!« — Nakladatelství Marcel Rivière připravilo nové vydání »Dějiny komuny 1871« od Liosagaraye a vydá nyní souborné dílo Proudhonovo. Dosud vyšly »La Philosophie du progrès« a »La justice poursuivie par l'Eglise«.

Essay o poesii. Uvedením do tajuplného světa básníkova je »Úvod k četbě francouzských básníků« (Introduction à la lecture des poètes français) od René-Alberta Gutmanna (vydalo nakladatelství Flammarion), jenž se ve svém essayi zabývá magií verše, jeho metafysickým poselstvím, a je určen jak milovníkům poesie, tak těm, kdo vytýkají básním nesrozumitelnost a samoúčelnost.

André Maurois, který vydal po návratu z Ameriky, kde přečkal válku, sbírku povídek »Toujours l'inattendu arrive« (nakladatelství des Deux Rives) a svůj »Deník« (nakladatelství du Bateau Ivre) vydal nyní knižně sbírku svých přednášek o význačných ženách literátkách »Sept visages de l'amour (nakladatelství La jeune Parque) a román »Terre promise« (nakladatelství Flammarion).

Co chystají laureáti r. 1946? J.-J. Gautier, laureát Goncourtovy ceny, dokončuje román »Nativité« a má rozepsaný román »Les assassins d'eau douce«. Jules Roy, laureát ceny Théophraste Renaudot, připravuje essay »Comme un mauvais ange«. Michel Robida, laureát ceny Fémina, chystá román o velké lásce »Au-delà du visage«.

Mezinárodní nakladatelství Zsolnayi. Nakladatel Paul von Zsolnay opět převzal své vídeňské nakladatelství, jež však bude řídit z Londýna, kde se spojil s nakladatelem Heinemannem. Jelikož nakladatelství Heinemann-Zsolnay má i v Paříži samostatnou filiálku, jde tu o podnik, který bude pracovat ve třech velkých jazykových oblastech. K. i.

Nakladatelství Bomplani ohlašuje velký literární slovník „Opere e personaggi" (Díla a osobnosti). Má zahrnovat všechny doby a všechny literatury. Mezi 30 redaktory toho díla jsou také význační italští slavisté Damiani, E. Lo Gatto, L. Salvini, ze spisovatelů m. j. Elio Vittorini, z literárních kritiků F. Flora. Slovník bude mít šest svazků ve čtyřech částech: I. uvádí díla literární, filosofická, vědecká, divadelní, hudební. II. je věnován autorům, III. duchovním směrům a IV. bude mít synoptické přehledy (48 chronologických tabulek). Cena I. svazku (o 1000 str. s velkým počtem ilustrací všeho druhu) bude 3000 L. K. i.

KNIHY REDAKCI DOŠLÉ

Fjodor Gladkov: **Matka.** (Vojín Nazar Suslov.) Z ruštiny Máť přeložila Olga Ptáčková-Macháčková. Obálka Aleny Novotné-Gutfreundové. Vydalo nakl. družstvo Máj. Májové knižnice sv. 9. Stran 142, brož 60 Kčs.

Václav Černý: **Osobnost, tvorba a boj.** S obálkou, vazbou a v úpravě Františka Muziky vydal. nakl. Václav Petr jako 5. sv. edice Duch a tvar, kterou řídí Karel Janský a J. Š. Kvapil. Stran 151, brož. 60 Kčs.

V. Birnbaum: **Listy z dějin umění.** Statí a články z pozůstalosti v uspořádání dr. Alžběty Birnbaumové, která vybrala též obrázkové přílohy. Obálka, vazba a úprava Jaroslav Šváb. Vydal jako 3. sv. edice Plány a díla, kterou řídí doc. dr. Fr. Kovárna nakl. Václav Petr. Stran 346, brož. 180 Kčs.

MUDr. RNDr Bohumil Sekla: **Dědičnost v přírodě a ve společnosti.** Nakl. Život a práce, s. s r. o., Praha XX. Obálka Frant. Ketzek. Stran 305, brož. 100 Kčs, váz. 125 Kčs.

E. F. Míšek: **Pohádky paní Pravdy.** Ilustrace a úprava Ger. Holeček. Obálka Anna Míšková. Nakl. Život a práce. Stran 135, brož. 90 Kčs.

F. Běhounek: **Ledovou stopou.** Nakl. J. Otto. V edici Knihy pro mládež za redakce dr. Bret. Menčáka. Kresby Frant. Stejskal. Stran 340, brož. 120 Kčs, váz. 150 Kčs.

O. E. Rolvaag: **Peder vítěz.** Přeložila Milada Lesná-Krausová. Díl II. Obálka Karel Liška. Vydal Kvádr. Stran 312, brož. 102 Kčs, váz. 122 Kčs.

Jaroslav R. Vávra: **Zhasněte.** Román. Obálku a vazbu navrhl Josef Paukert. Vydavatelství Za svobodu s. s r. o. v Praze. Stran 420, brož. 129 Kčs, váz. 164 Kčs.

---

hy 5 stejných krabiček vážících 3, 6, 9, 12 a 15 g. Nakreslit jednoduché obrazce zpaměti. Kritisovat protismyslné věty. Odpovědět na pět těžších otázek (na př. »Proč promineme spíše špatný skutek, který byl vykonán ve zlosti, než špatný skutek, vykonaný bez zlosti?«) Utvořit větu nebo dvě věty, v nichž by byla tři daná slova.

12 let. — Odolat sugesci. (Zkoušenci se ukáží nejprve třikrát za sebou dvě nestejně dlouhé čáry čáry [4 a 5, 5 a 6, 6 a 7 cm], kreslené tak, že jsou pokračováním jedna druhé po mezeře 1 cm; pak se mu ukáží třikrát dvě stejně kreslené čáry dlouhé každá 7 cm. Zkoušenec musí poznat, aspoň ve dvou případech, že čáry jsou stejně dlouhé.) Utvořit větu, která by obsahovala tři daná slova. Vyjmenovat 60 slov ve třech minutách. Definovat tři abstraktní pojmy. Utvořit z přemístěných slov správně větu.

15 let. — Opakovat sedm čísel. Utvořit tři rýmy k udanému slovu. Opakovat zpaměti větu, obsahující 26 slabik. Vysvětlit obrázek. Doplnit jednoduché vypravování.

Dospělí. — Udat, jaký obrazec bude na rozloženém listě papíru, který složíme čtvermo, do jehož okraje s jedním ohybem vystřihneme zářez v podobě trojúhelníka. Rekonstrukce trojúhelníka. Rozlišení abstraktních pojmů (na příklad lenost a zahálka). Udat, jaký je rozdíl mezi králem a presidentem. Vystihnout stručně základní myšlenku kratšího textu.

Tento nástin methody stačí, aby si čtenář o ní učinil představu. Ovšem při pokusech dlužno se uchýlit k originálu, který popisuje zevrubně všechny testy, uvádí dobu, v níž má být test rozřešen, a podává podrobné pokyny, jak hodnotit řešení jednotlivých testů. Stupnice se používá tímto způsobem: Nejprve zjistíme, až do kterého stupně zkoušenec testy úplně rozřeší. Tento stupeň je základem výpočtu. Každých pět testů z vyšších stupňů se počítá za další rok, jelikož pro každý věkový stupeň je určeno pět testů. Tak zjistíme věkový stupeň inteligence. Dovede-li na příklad dítě ještě všechny testy určené pro osmileté, k tomu ti testy pro devítileté a dva t ty pro desetileté, vezmeme za základ výpočtu osmý rok, jehož všechny testy dítě ještě dovedlo, a připočteme jeden rok za pět testů z vyšších stupňů. Dítě má inteligenci devíti let a je normální. Za skutečně zaostalého se nemá nikdy považovat žák, jehož opoždění není větší než dvě léta.

Nadprůměrnost nebo podprůměrnost inteligence měřil Binet prostě rozdílem skutečného stáří a věkového stupně inteligence. Proti tomu bylo právem namítnuto, že tento rozdíl není pro jedince konstantní, nýbrž zvětšuje se stářím. Zavedli proto pozdější upravovatelé Binetovy stupnice číselné oceňování inteligence tak zvaným kvocientem inteligence, t. j. poměrem věku duševního, zjištěného zkouškou inteligence, k věku skutečnému. Tento kvocient bývá zpravidla pro každé dítě stálý; má-li na př. čtyřleté dítě inteligenci tří let — kvocientem označeno ¾ — je pravděpodobné, že bude míti v osmi letech inteligenci šesti let, t. jest kvocient šest osmin. Abychom se uvarovali zlomků, vyjadřujeme kvocient inteligence dítěte 75. Kvocient inteligence platí ovšem jen pro věk, pokud se inteligence vyvíjí. Tento vývoj pokračuje totiž v prvních letech života rychleji, pro tříleté dítě znamená rok pro vývoj inteligence mnohem více než pro dítě desetileté. Křivka inteligence z počátku rychle stoupající, pozbývá později své příkrosti, až se na konec stane vodorovná. V tom je také rozdíl mezi inteligencí a vědomostmi, neboť vědomostí přibývá stále i po dvacátém a třicátém roku kdy vývoj inteligence je již dávno skončen.

Binetovu pokusu o měření inteligence nelze upřít uznání. Binetovi se podařilo splnit hlavní požadavek, který nutno klásti na každou testovou stupnici, totiž rozděliti zkoušence podle výsledků v souměrné skupiny. Testy by byly totiž těžké, kdyby ze zkoušených dětí bylo nepoměrně více ve skupině podprůměrných nežli nadprůměrných, a byly by naopak lehké, kdyby poměr byl obrácený. Ze zkoušek podle Binetovy stupnice vyplývala pro obě skupiny stejná čísla.

Rozumí se samo sebou, že první pokus nebývá nikdy bez vad, ale ty obyčejně nejlépe postřehnou následovníci. Tak je tomu i u stupnice Binetovy. Mohlo by se na př. namítnout, že v úkolech, stanovených pro jednotlivá léta, nejsou po každé rovnoměrně zastoupeny jednotlivé schopnosti, které tvoří inteligenci. Tím se stává, že na příklad devítileté dítě nedovede všechny úkoly určené pro jeho věk, dovede však některé z úkolů pro desetileté nebo i pro vyšší stupeň, jimiž se zkoumají třeba jiné schopnosti. Ovšem Binetovo hodnocení výkonů má zřetel k této okolnosti, neboť nevyhovění v některých testech pro jistý věkový stupeň je vyváženo rozřešením úkolů, určených pro vyšší stupeň. Bylo také poukázáno na to, že některými testy se zjišťují přece jen vědomosti a že se zanedbává praktická inteligence; nebo že řešení jednotlivých úkolů nelze odstupňovat; nebo že Binetova stupnice je neúplná pro věk od 11 do 15 let. Tyto nedostatky si lehce vysvětlíme, uvážíme-li, že Binetova stupnice, jako první pokus tohoto druhu, byla do jisté míry improvisací. Avšak tato improvisace byla šťastná, osvědčila se v praxi a na jejím podkladě se pak už snáze pracovalo dalším badatelům. Celkem můžeme říci, že Binetova stupnice je zvláště vhodná k rozlišení normálních a zaostalých žáků, méně již k rozlišení normálních žáků mezi sebou. Při zkoumání nadprůměrných vadí hlavně mezery ve vyšších věkových stupních.

(Z připravované knihy »Jak se projevuje duše.«)